

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

ประจำปีงบประมาณ 2568

โครงการสร้างมูลค่าเพิ่ม
จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

2568

จังหวัดสุรินทร์

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3

พื้นที่

ต.นาหนองไผ่ อ.ชุมพลบุรี จ.สุรินทร์

ต.บุแกรง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

ต.หนองสนิท อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

ต.แกใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์

ต.ตระเปียงเตี้ย อ.ลำดวน จ.สุรินทร์

ต.ลำโรงทาบ อ.ลำโรงทาบ จ.สุรินทร์

สารบัญ

	หน้า
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์	2
3. เป้าหมาย	2
4. วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน	2
5. สถานที่ดำเนินการ	4
6. ระยะเวลา	4
7. แผนปฏิบัติงาน	5
8. งบประมาณ	6
9. ผลกระทบ (Impact)	7
10. ตัวชี้วัดความสำเร็จ (สอดคล้องกับตัวชี้วัดตามเอกสารงบประมาณ)	7
11. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
12. ผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้น – ปี 2567	7
13. แผนบริหารความเสี่ยงโครงการ	7
14. การติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดโครงการ	8
15. ผลการดำเนินงาน	8
15.1 การวิเคราะห์พื้นที่ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์	10
15.2 การวิเคราะห์พื้นที่ ตำบลบุแกรง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	16
15.3 การวิเคราะห์พื้นที่ ตำบลหนองสนิท อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์	22
15.4 การวิเคราะห์พื้นที่ ตำบลแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	28
15.5 การวิเคราะห์พื้นที่ ตำบลตระเปียงเตีย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์	34
15.6 การวิเคราะห์พื้นที่ ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์	40
15.7 การจัดการวัสดุเหลือใช้	46
15.8 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม	49
ถอดบทเรียน	66
ภาพดำเนินงานกิจกรรม	72

ชื่อโครงการ / ผลผลิต : สร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

กิจกรรมหลัก สร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นจำนวนมากกระจายอยู่ในทุกภูมิภาค และมีการนำมาใช้ประโยชน์เป็นส่วนน้อย และได้ถูกปล่อยทิ้งไว้ในพื้นที่เพาะปลูกหรือถูกเผาทิ้ง ซึ่งวัสดุเหลือใช้จากภาคเกษตรทั้งจากเศษซากพืชหลังการเก็บเกี่ยว ประมง ปศุสัตว์ และภาคอุตสาหกรรมการเกษตร เช่น อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมน้ำตาล และอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เป็นต้น ซึ่งวัสดุดังกล่าวสามารถสร้างมูลค่าวัสดุเหลือใช้ นำกลับไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินทางการเกษตร รวมถึงการแปรรูปสร้างมูลค่าวัสดุเหลือใช้ อีกทั้งระบบห่วงโซ่อุปทานของการใช้ประโยชน์เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของประเทศไทยยังไม่ได้มีการสนับสนุนการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อีกทั้ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวและเร่งผลักดันขับเคลื่อนถึงความสำคัญเกษตรชีวภาพ เป็นแผนย่อยที่มีความสำคัญหนึ่งในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร (พ.ศ. 2561-2580) โดยการพัฒนาภาคเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับภาคเกษตร ภายใต้แนวคิด BCG Model โดยบูรณาการห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของการพัฒนาตั้งแต่ต้นทาง - กลางทาง - ปลายทาง โดยใช้ฐานความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงภาคเกษตรกับภาคอุตสาหกรรมเข้าด้วยกันตามรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยการใช้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า Bio-Circular-Green Economy หรือ BCG Model เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนถึงความสำคัญการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากผลผลิตทางการเกษตรส่วนเกิน รวมถึงสนับสนุนให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ มีการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์ในไร่นาและชุมชน ลดการเผาวัสดุเหลือใช้ และส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้เป็นปัจจัยการผลิตและพลังงานชีวมวล อาทิ การไถกลบวัสดุทางการเกษตรหรือเศษซากพืช เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อทดแทนปุ๋ยเคมี การใช้เศษวัสดุการเกษตรมาใช้เลี้ยงสัตว์ การใช้ประโยชน์เป็นพลังงานทดแทน หรือเป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานชีวมวล

ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้ประโยชน์เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้วย

เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าให้เกิดประโยชน์ในทุกมิติ จึงต้องศึกษาการประเมินชนิด ปริมาณ และคุณภาพวัสดุเหลือใช้ รวมถึงขับเคลื่อนการใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีชีวภาพในการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในเชิงพื้นที่ นำไปสู่การอนุรักษ์ พื้นฟู ดินและน้ำ สิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อประเมินชนิด ปริมาณ และคุณภาพของวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

2.2 เพื่อบริหารและจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและการปรับปรุงบำรุงดินด้วยเทคโนโลยีชีวภาพให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และเกิดการหมุนเวียนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. เป้าหมาย

3.1 เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

3.1.1 ชุดฐานข้อมูลชนิด ปริมาณ และคุณภาพวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และข้อมูลสมบัติดินทางชีวภาพ

3.1.2 เทคโนโลยีชีวภาพทางดินการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในการปรับปรุงบำรุงดินเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่

3.1.3 แนวทางการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อปรับปรุงบำรุงดินตามโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน (BCG model)

3.2 เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

การจัดการดินและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ ถูกนำไปใช้โดยเกษตรกร หมอดินอาสา กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ และชุมชน หรือประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจบริหารจัดการ

4. วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1 การใช้เทคโนโลยีชีวภาพทางดินในการปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และควบคุมศัตรูพืช

4.1.1 กิจกรรมที่ดำเนินการโดย กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน (กทช.)

1) จัดทำแบบแจ้งความประสงค์เข้าร่วมโครงการฯ ไปยัง สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต(สพข.)/ สถานีพัฒนาที่ดิน(สพด.) โดยทำหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกตำบลที่มีความเหมาะสมในการเข้าร่วมโครงการฯ

2) คัดเลือกตำบลที่ สพข./สพด.ส่งเข้าร่วมโครงการฯ เป็นตำบลเป้าหมายในการดำเนินงานโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และประสาน สพด.เพื่อยืนยันเป้าหมายสำหรับการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2568

3) กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

4) จัดประชุมชี้แจงโครงการและแนวทางการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ส่วนกลาง / สพข./สพด.) เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน

5) ติดตามการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในระดับตำบล

6) วิเคราะห์ จัดเก็บ ข้อมูลเชิงพื้นที่ประเมินปริมาณ ชนิด คุณภาพ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และอุตสาหกรรมทางการเกษตรและข้อมูลสมบัติดินทางชีวภาพ

7) ถอดบทเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ข้อจำกัด และโอกาสการพัฒนาขยายผลในพื้นที่เกษตรกรรม

8) จัดทำแนวทางการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อปรับปรุงบำรุงดินตามโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน (BCG model)

4.1.2 กิจกรรมที่ดำเนินการโดยสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1-12

1) กำหนดขั้นตอนและชี้แจงการดำเนินงานโครงการฯให้กับตำบลเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการฯ

2) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร(ชนิด ปริมาณ และคุณภาพวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร) และข้อมูลสมบัติดินทางชีวภาพจาก สพด.

3) วิเคราะห์ จัดเก็บ ข้อมูลเชิงพื้นที่ประเมินปริมาณ ชนิด คุณภาพ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และอุตสาหกรรมทางการเกษตรและข้อมูลสมบัติดินทางชีวภาพ

4) ติดตามการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในระดับตำบล

4.1.3 กิจกรรมที่ดำเนินการโดยสถานีพัฒนาที่ดิน

1) สสำรวจพื้นที่เป้าหมาย ตำบลที่มีความเหมาะสมตามที่ กทช.ให้กำหนดหลักเกณฑ์และยืนยันตำบลเป้าหมายเข้าร่วมโครงการฯ

2) ประสานหมอดินตำบลหรือเกษตรกร ในตำบลเป้าหมาย ในการดำเนินงานสำรวจวัสดุเหลือใช้ทางทางการเกษตร

3) รวบรวมข้อมูลวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในตำบลเป้าหมาย

4) รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ข้อจำกัด และโอกาสการพัฒนาขยายผลในพื้นที่เกษตรกร

4.2 การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และอุตสาหกรรมเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

4.2.1 กิจกรรมที่ดำเนินการโดย กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน (กทช.)

1) วิเคราะห์ข้อมูลวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมและจัดทำกิจกรรม/แนวทางในการบริหารจัดการวัสดุการเกษตรตามข้อมูลในตำบลพื้นที่เป้าหมาย

2) ประชุมชี้แจงโครงการ/ติดตามโครงการ วิเคราะห์แนวทางร่วมกับ สพข./สพด. ในการจัดทำกิจกรรมจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมตามชนิดปริมาณ และคุณภาพ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

4.2.2 กิจกรรมที่ดำเนินการโดย สพข.

1) ร่วมประชุมและจัดทำกิจกรรม/แนวทางในการบริหารจัดการวัสดุการเกษตรตามข้อมูลในตำบลพื้นที่เป้าหมาย

2) ประสานงาน ตรวจสอบข้อมูลตำบลพื้นที่เป้าหมายในการจัดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และอุตสาหกรรมเพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมตามพื้นที่

3) วิเคราะห์ จัดเก็บ ข้อมูลเชิงพื้นที่ประเมินปริมาณ ชนิด คุณภาพ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และอุตสาหกรรมทางการเกษตรและข้อมูลสมบัติดินทางชีวภาพ

4.2.3 กิจกรรมที่ดำเนินการโดย สพด.

1) จัดเตรียมพื้นที่ให้มีความพร้อมในการจัดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และอุตสาหกรรมเพื่อปรับปรุงบำรุงดินและสร้างมูลค่า

2) บูรณาการหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ในการสนับสนุนอุปกรณ์ บุคลากร หรืองบประมาณ ในการดำเนินงานในพื้นที่

4.3 การประเมินสมบัติวัสดุเหลือใช้และสมบัติทางชีวภาพของดิน

4.3.1 กิจกรรมที่ดำเนินการโดย กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน (กทช.)

- ประสานงานหน่วยงานร่วม เช่น สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต/กลุ่มวิเคราะห์ดิน หรือแนวทางในการประเมินสมบัติวัสดุเหลือใช้และสมบัติทางชีวภาพของดิน

4.3.2 กิจกรรมที่ดำเนินการโดย สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.)

- ประเมินและวิเคราะห์สมบัติวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมและสมบัติทางชีวภาพของดินเพื่อปรับปรุงดินและเพิ่มมูลค่า

5. สถานที่ดำเนินการ

พื้นที่เกษตรจำนวน 180 ตำบล จำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 ไร่/ตำบล/ปี

6. ระยะเวลา

1 ปี ตุลาคม 2567 - กันยายน 2568

8. งบประมาณ

หน่วยงาน /กิจกรรม	เป้าหมาย	หน่วยละ	งบประมาณ (บาท)	หมายเหตุ
กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน/สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5				
1.สำรวจ/คัดเลือกตำบลพื้นที่เป้าหมาย/ติดตามในพื้นที่/ถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น	180 ตำบล		2,500,000	
2.กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน /จัดประชุมชี้แจงโครงการ	5 ครั้ง		2,000,000	
3. รวบรวม วิเคราะห์ จัดเก็บ ข้อมูลเชิงพื้นที่ประเมินปริมาณ ชนิด คุณภาพ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมทางการเกษตรและข้อมูลสมบัติดินทางชีวภาพ/การทดสอบวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่	180 ตำบล		3,324,000	
4. จัดทำแนวทางการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อปรับปรุงบำรุงดินตามโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน (BCG model)	180 ตำบล		500,000	
5. อำนวยความสะดวก (จ้างหมานักวิชาการเกษตร ,กระดาษ ,หมึกพิมพ์ , ติดตามงานในพื้นที่ ฯ)			2,000,000	
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน				
1.ประเมินผลโครงการฯปีที่ 1	1.โครงการ	400,000	400,000	
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1-12				
1. ประสานงาน ตรวจสอบข้อมูลตำบลพื้นที่เป้าหมายในการจัดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และอุตสาหกรรมเพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมตามพื้นที่	180 ตำบล		600,000	
2. วิเคราะห์ จัดเก็บ ข้อมูลเชิงพื้นที่ประเมินปริมาณ ชนิด คุณภาพ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมทางการเกษตรและข้อมูลสมบัติดินทางชีวภาพ	180 ตำบล		6,00,000	
สถานีพัฒนาที่ดิน				
- คัดเลือกตำบล/รวบรวมข้อมูลวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรอำนวยความสะดวกกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด /สำนักงานเกษตรจังหวัด ในการบูรณาการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการฯ	180 ตำบล	12,000	2,160,000	

หมายเหตุ: งบประมาณสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม

9. ผลกระทบ (Impact)

สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น จากการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

10. ตัวชี้วัดความสำเร็จ (สอดคล้องกับตัวชี้วัดตามเอกสารงบประมาณ)

10.1 **เชิงปริมาณ** : ศูนย์จัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและอุตสาหกรรมทางการเกษตรผ่านการจัดการร่วมกับเทคโนโลยีจุลินทรีย์สำหรับการทำปุ๋ยอินทรีย์ประจำไร่นาเกษตรกร จำนวน 180 ศูนย์

10.2 **เชิงคุณภาพ** : ร้อยละของต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรลดลงร้อยละ 5

11. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

11.1 เกษตรกรได้รับองค์ความรู้ในการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ ทำให้ลดต้นทุนการผลิต และรักษาสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาขยะ

11.2 ภาครัฐมีนวัตกรรมการบริหารจัดการวัสดุในระดับพื้นที่ และมีต้นแบบในการนำไปขยายผลได้

11.3 เกิดการสร้างความตระหนักรู้ และสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน เกษตรกร ให้เห็นความสำคัญของวัสดุเหลือใช้ และนำมาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ สร้างเป็นนโยบายระดับชุมชน

12. ผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้น – ปี 2567 (กรณีเป็นโครงการต่อเนื่อง)

เนื่องจากเป็นโครงการใหม่ ยังไม่มีผลการดำเนินงาน

13. แผนบริหารความเสี่ยงโครงการ

กิจกรรม / ขั้นตอน	ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	แผนบริหารความเสี่ยง
1. การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร	คัดเลือกกลุ่มไม่เหมาะสม	สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรพัฒนาและบริหารกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง โดยติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง

14. การติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดโครงการ

14.1 ติดตามผลการดำเนินงานในระดับผลผลิต (Output) จากรายงานผลการดำเนินงานตามแบบฟอร์ม สป.301 (ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ) และแบบฟอร์มการประเมินผล (ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ)

14.2 ติดตามผลการดำเนินงานในระดับผลลัพธ์ (Outcome) จากระบบบริหารงานตรวจราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการระดับหน่วยงาน (IPA) และเชิงผลสัมฤทธิ์ ตามแบบประเมินผลตามตัวชี้วัดของโครงการ

15. ผลการดำเนินงาน

คัดเลือกพื้นที่ตำบลในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 6 ตำบล ในการดำเนินงานโครงการ พร้อมแต่งตั้งคณะทำงานระดับเขต

ตารางสรุปการดำเนินงานโครงการเพิ่มมูลค่าวัสดุในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

พื้นที่	จำนวนการเก็บ แบบสอบถาม	จำนวนการเก็บเศษวัสดุ	พื้นที่ถอดบทเรียน
ต.นาหนองไผ่ อ.ชุมพลบุรี จ.สุรินทร์	10	ข้าว มูลวัว	วิสาหกิจปุ๋ยอินทรีย์
ต.บุแกรง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์	10	ข้าว มูลวัว	ต.หนองสนิท อ.จอมพระ
ต.หนองสนิท อ.จอมพระ จ.สุรินทร์	10	ข้าว มูลวัว	จ.สุรินทร์
ต.แกใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์	10	ข้าว มูลวัว	
ต.ตระเปียงเตี้ย อ.ลำดวน จ.สุรินทร์	10	ข้าว มูลวัว	
ต.ลำโรงทาบ อ.ลำโรงทาบ จ.สุรินทร์	10	ข้าว มูลวัว	

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหรือ "อีสานใต้" มีชื่อเสียงด้านการเลี้ยงช้าง การทอผ้าไหม ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ มีผู้คนหลายเผ่าพันธุ์และภาษา อาทิ เขมร กูย และลาว (ไทยอีสาน) มี ประชากรมากเป็นอันดับที่ 11 และมีพื้นที่กว้างเป็นอันดับที่ 24 ของประเทศ มีการปกครองแบ่งออกเป็น 17 อำเภอ 158 ตำบล 2011 หมู่บ้าน (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แสดงขอบเขตพื้นที่อำเภอของจังหวัดสุรินทร์

15.1 การวิเคราะห์พื้นที่ ต.นาหนองไผ่ อ.ชุมพลบุรี จ.สุรินทร์

- ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 5 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

(1) ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Chp-sIA ชุดดินชุมพลบุรีที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 300 ไร่ หรือร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Chp-fsi-Chp-gm,fsi-silA/b หน่วยเชิงซ้อนของดินชุมพลบุรีที่มีเนื้อเป็นดินทรายแป้งละเอียด และดินชุมพลบุรีที่มีจุดประสีเทา เนื้อดินเป็นดินทรายแป้งละเอียด และมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้งและมีคันทนา ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 11,577 ไร่ หรือร้อยละ 18.27 ของเนื้อที่ตำบล

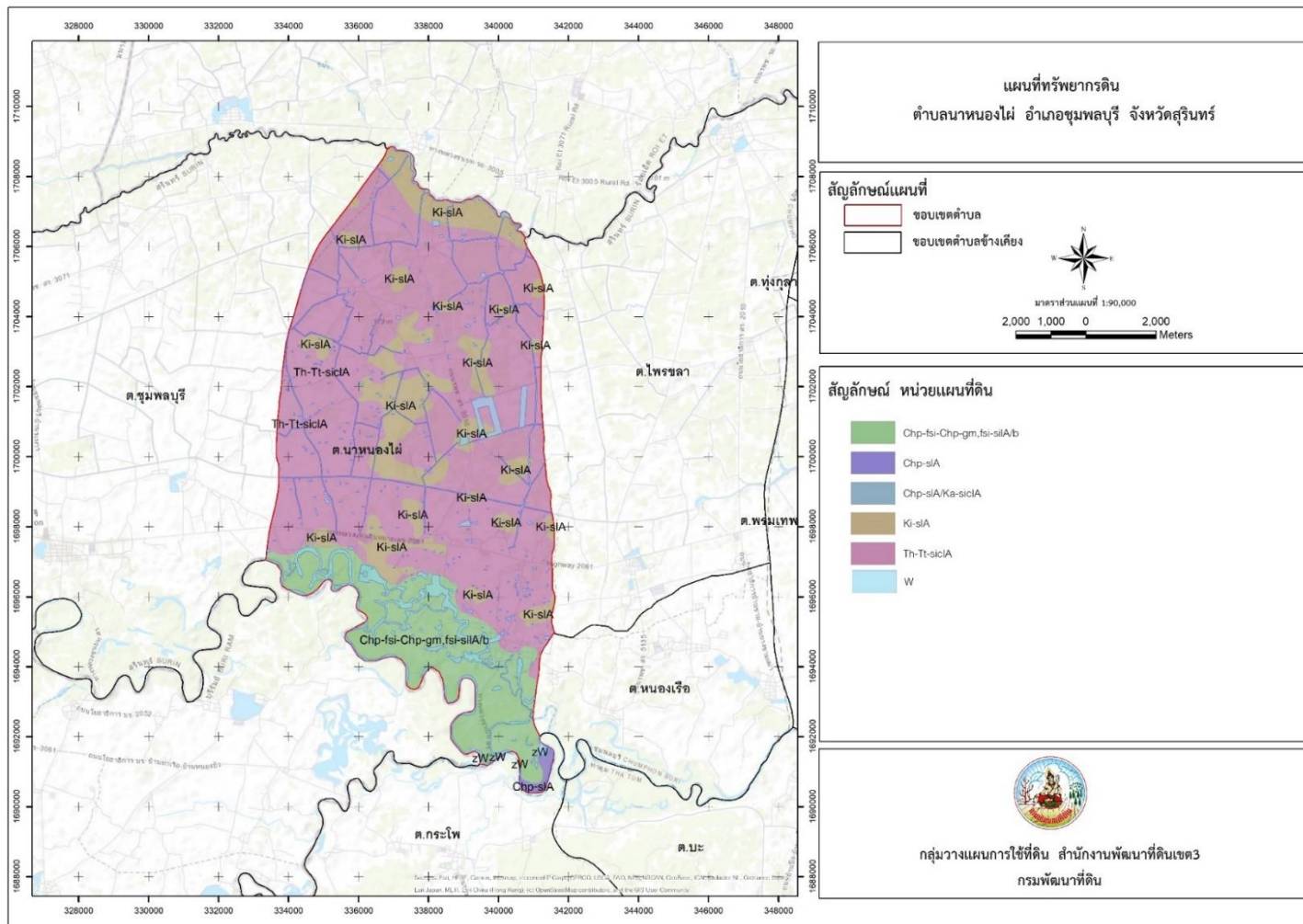
3) หน่วยแผนที่ดิน Chp-sIA/Ka-sicIA หน่วยสัมพันธ์ของชุดดินชุมพลบุรีที่เป็นดินร่วนปนทรายมีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายและดินกันทรวิชัยที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Ki-sIA ชุดดินกุลาร่องไห้ ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,785 ไร่ หรือร้อยละ 15.44 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Th-Tt-sicIA หน่วยเชิงซ้อนชุดดินธวัชบุรีและดินท่าตูม ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 41,609 ไร่ หรือร้อยละ 65.66 ของเนื้อที่ตำบล

6) แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 101 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 1)

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีอินทรีย์วัตถุต่ำ มักมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน เนื้อที่ 41,609 ไร่ หรือร้อยละ 65.66 ของเนื้อที่ตำบล คือ หน่วยเชิงซ้อนชุดดินธวัชบุรีและดินท่าตูม (Th-Tt) (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แผนที่ทรัพยากรดินตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1 สมบัติดิน ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอืดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Chp-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-7.0	<2	-	300	98.04
Chp-fsi-Chp-gm,fsi-silA/b	0-2	>150	ดีปานกลาง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-7.0	<2	-	11,577	1.96
Chp-sIA/Ka-sicIA	0-2	>150	ดีปานกลาง ค่อนข้างเลว	ปานกลาง ต่ำ	<10/>20	<35/35-75	5.0-5.5	5.0-7.0	<2	-	2	0.00
Ki-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	>35	6.0-6.5	6.0-8.0	4-6	-	9,785	15.44
Th-Tt-sicIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-6.5	6.0-7.0	<2	-	41,609	65.66
water	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	101	0.16
รวมทั้งหมด											63,375	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

- สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2565) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,302 ไร่ หรือร้อยละ 3.65 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร เป็นต้น

2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 55,130 ไร่ หรือร้อยละ 87.43 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/
ไร่นาสวนผสม

2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 49,130 ไร่ หรือร้อยละ 77.91 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว

2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือร้อยละ 45.19 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย และพริก เป็นต้น

2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,144 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา เป็นต้น

2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง กล้วย และไม้ผลผสม เป็นต้น

2.6) พืชสวน มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก เป็นต้น

2.7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนเลี้ยงสุกร

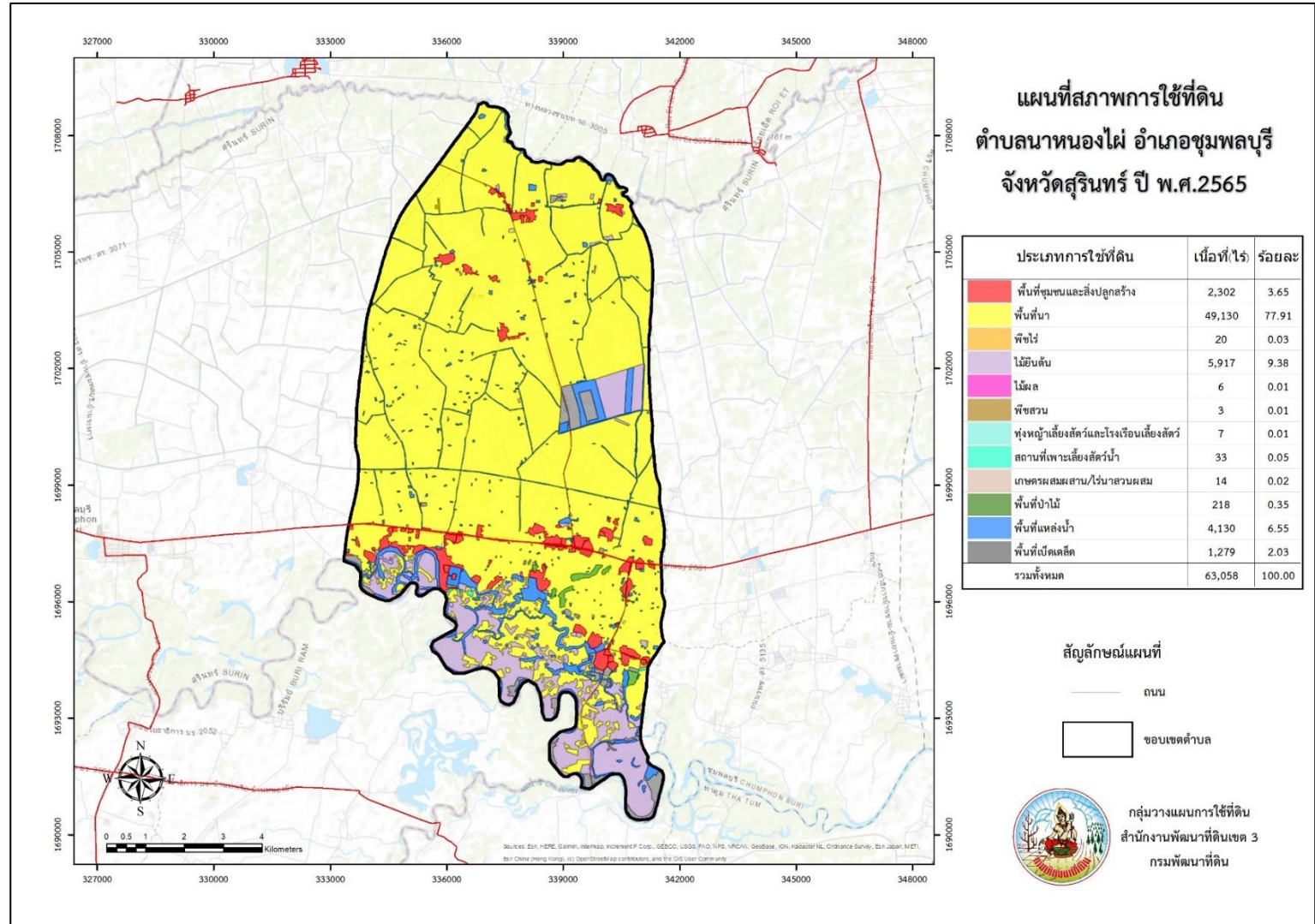
2.8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 33 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 218 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 4,130 ไร่ หรือร้อยละ 6.55 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น

5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,279 ไร่ หรือร้อยละ 2.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับ ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และทุ่งหญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

A1 พื้นที่การเกษตร		ไร่	ร้อยละ
A100	นาร้าง	3	0.01
A101	นาข้าว	49,127	77.91
A2 พืชไร่			
A203	อ้อย	11	0.02
A204	มันสำปะหลัง	9	0.01
A3 ไม้ยืนต้น			
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	96	0.15
A302	ยางพารา	2	0.00
A304	ยูคาลิปตัส	5,820	9.23
A4 ไม้ผล			
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	2	0.00
A407	มะม่วง	4	0.01
A5 พืชสวน			
A502	พืชผัก	3	0.01
A7 ทุ้งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์			
A701	ทุ้งหญ้าเลี้ยงสัตว์	2	0.00
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	5	0.01
A0 เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม			
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	14	0.02
F พื้นที่ป่าไม้			
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	63	0.10
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	155	0.25
W พื้นที่น้ำ			
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	858	1.36
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	889	1.41
W201	อ่างเก็บน้ำ	671	1.06
W202	บ่อน้ำในไร่นา	679	1.08
W203	คลองชลประทาน	1,032	1.64
U พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,807	2.87
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	221	0.35
U405	ถนน	168	0.27
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	65	0.10
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	41	0.06
M พื้นที่เบ็ดเตล็ด			
M101	ทุ้งหญ้าธรรมชาติ	105	0.17
M102	ทุ้งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	117	0.19
M201	พื้นที่ลุ่ม	561	0.89
M201+A101	พื้นที่ลุ่ม+นาข้าว	8	0.01
M405	พื้นที่ถม	488	0.77

15.2 การวิเคราะห์พื้นที่ ต.บุแกรง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

- ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบุแกรง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 3 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

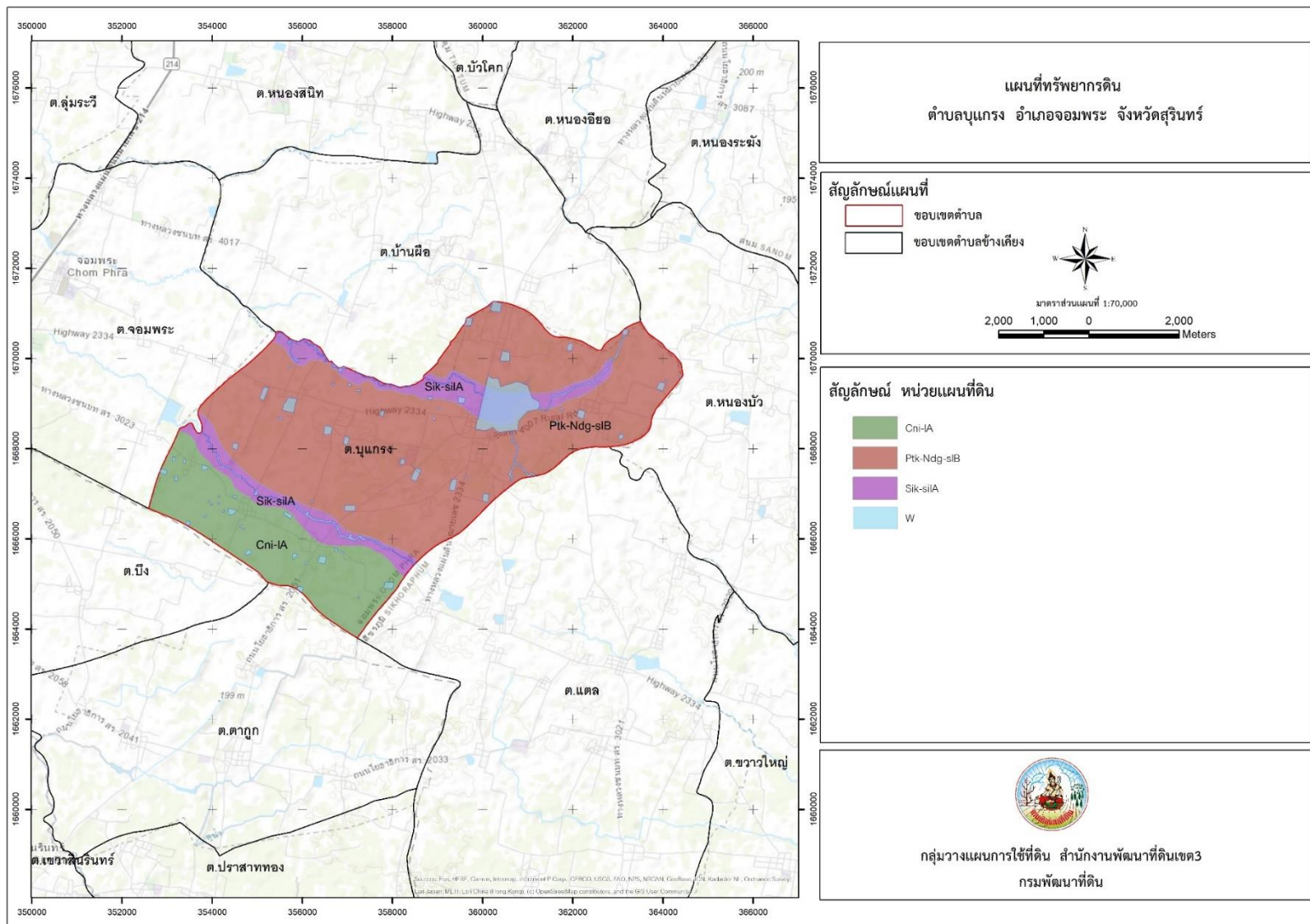
(1) ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cni-lA ชุดดินซ่านี ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,404 ไร่ หรือร้อยละ 19.62 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Sik-silA ชุดดินศรีขรภูมิ ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย แปร ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,425 ไร่ หรือร้อยละ 12.44 ของเนื้อที่ตำบล

(2) ดินในพื้นที่ดอน มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ Ptk-Ndg-sIB หน่วยเชิงซ้อนชุดดินพระทองคำ และดินโนนแดง ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 18,711 ไร่ หรือร้อยละ 67.94 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 2)

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ เนื้อดินค่อนข้างปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำหากฝนทิ้งช่วง พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายได้ง่าย เนื้อที่ 18,711 ไร่ หรือร้อยละ 67.94 ของเนื้อที่ตำบล คือ หน่วยเชิงซ้อนชุดดินพระทองคำและดินโนนแดง (Ptk-Ndg)

ตารางที่ 2 สมบัติดิน ตำบลบุแกรง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความ อุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโร ไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Cni-lA	0-2	>150	ดีปานกลาง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	>35	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	-	5,404	19.62
Ptk-Ndg-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.5	>2	-	18,711	67.94
Sik-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	3,425	12.44
รวมทั้งหมด											27,541	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

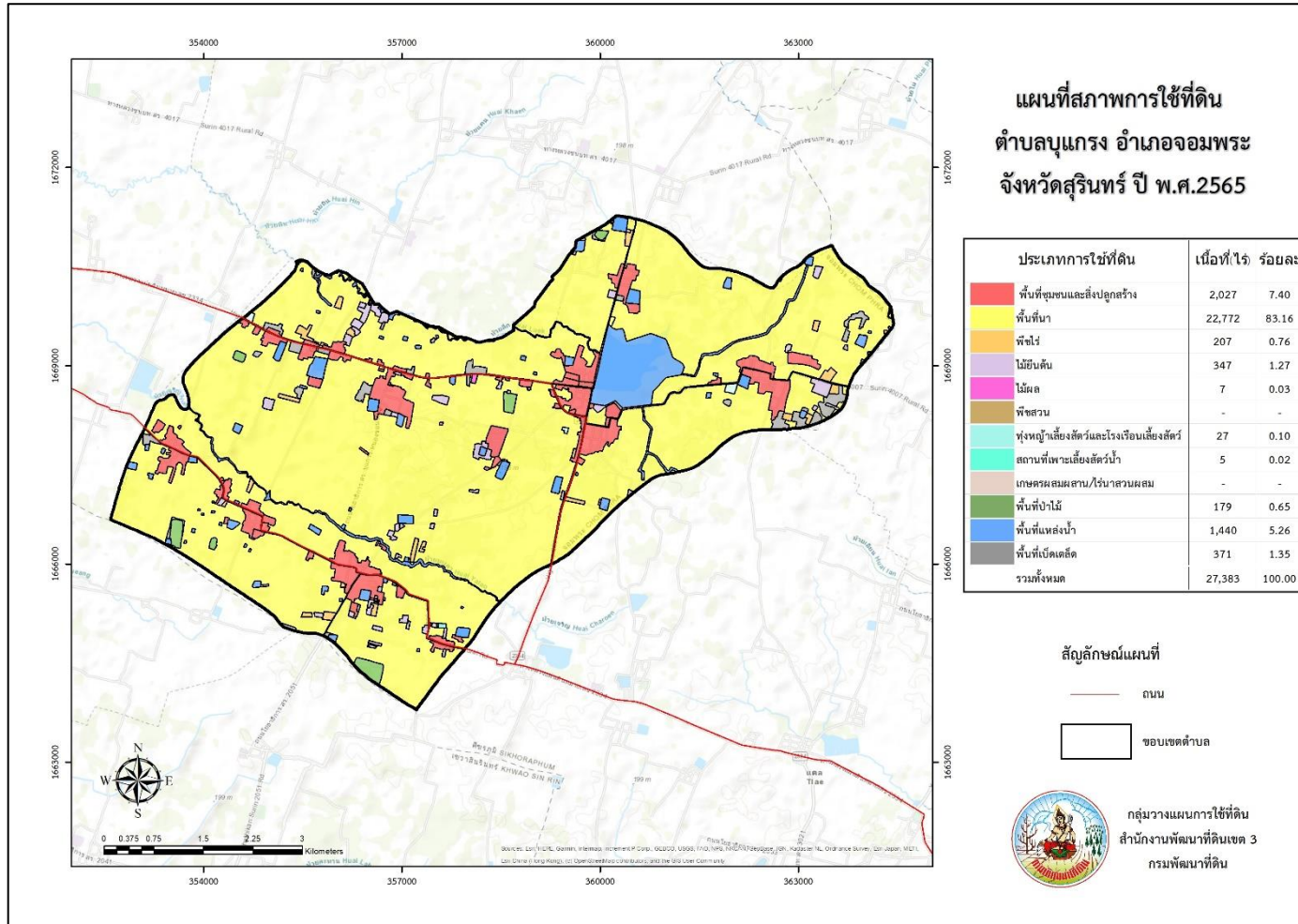
ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

- สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2565) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลบุแกรง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,027 ไร่ หรือร้อยละ 7.40 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร เป็นต้น
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 23,365 ไร่ หรือร้อยละ 85.33 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน -
 - 2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 22,772 ไร่ หรือร้อยละ 83.16 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่เป็นต้น
 - 2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 207 ไร่ หรือร้อยละ 0.76 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย เป็นต้น
 - 2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 347 ไร่ หรือร้อยละ 1.27 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา เป็นต้น
 - 2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง กล้าย และไม้ผลผสม เป็นต้น
 - 2.6) พืชสวน -
 - 2.7) พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือร้อยละ 0.010 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนเลี้ยงสุกร
 - 2.8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา
- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 179 ไร่ หรือร้อยละ 0.65 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู
- 4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,440 ไร่ หรือร้อยละ 5.26 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น
- 5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 371 ไร่ หรือร้อยละ 1.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่มหญ้าสลับ ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และพุ่มหญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

A1 พื้นที่การเกษตร		ไร่	ร้อยละ
A100	นาไร่ร้าง	7	0.03
A101	นาข้าว	22,764	83.13
A2 พืชไร่			
A203	อ้อย	141	0.52
A204	มันสำปะหลัง	66	0.24
A3 ไม้ยืนต้น			
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	16	0.06
A302	ยางพารา	194	0.71
A304	ยูคาลิปตัส	130	0.48
A309	ประดู่	3	0.01
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	3	0.01
A4 ไม้ผล			
A401	ไม้ผลผสม	7	0.03
A5 พืชสวน			
-	-	-	-
A7 ท่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์			
A701	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	4	0.01
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	23	0.08
A9 สถานที่เพาะเลี้ยงปลา			
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	5	0.02
A0 เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม			
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	14	0.02
F พื้นที่ป่าไม้			
F200	ป่าลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	54	0.20
F201	ป่าลัดใบสมบูรณ์	125	0.46
W พื้นที่น้ำ			
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	231	0.84
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	40	0.14
W201	อ่างเก็บน้ำ	932	3.40
W202	บ่อน้ำในไร่นา	204	0.74
W203	คลองชลประทาน	34	0.12
U พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,639	5.99
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	175	0.64
U405	ถนน	197	0.72
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	3	0.01
U603	สุสาน ป่าช้า	13	0.05
M พื้นที่เบ็ดเตล็ด			
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	12	0.04
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	294	1.08
M405	พื้นที่ถม	65	0.24

15.3 การวิเคราะห์พื้นที่ ต.หนองสนิท อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

- ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองสนิท อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 5 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

(1) ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Re-col-sIA ดินคล้ายชุดดินร้อยเอ็ด ที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 279 ไร่ หรือร้อยละ 1.47 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Sik-silA ชุดดินศิขรภูมิ ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,356 ไร่ หรือร้อยละ 7.11 ของเนื้อที่ตำบล

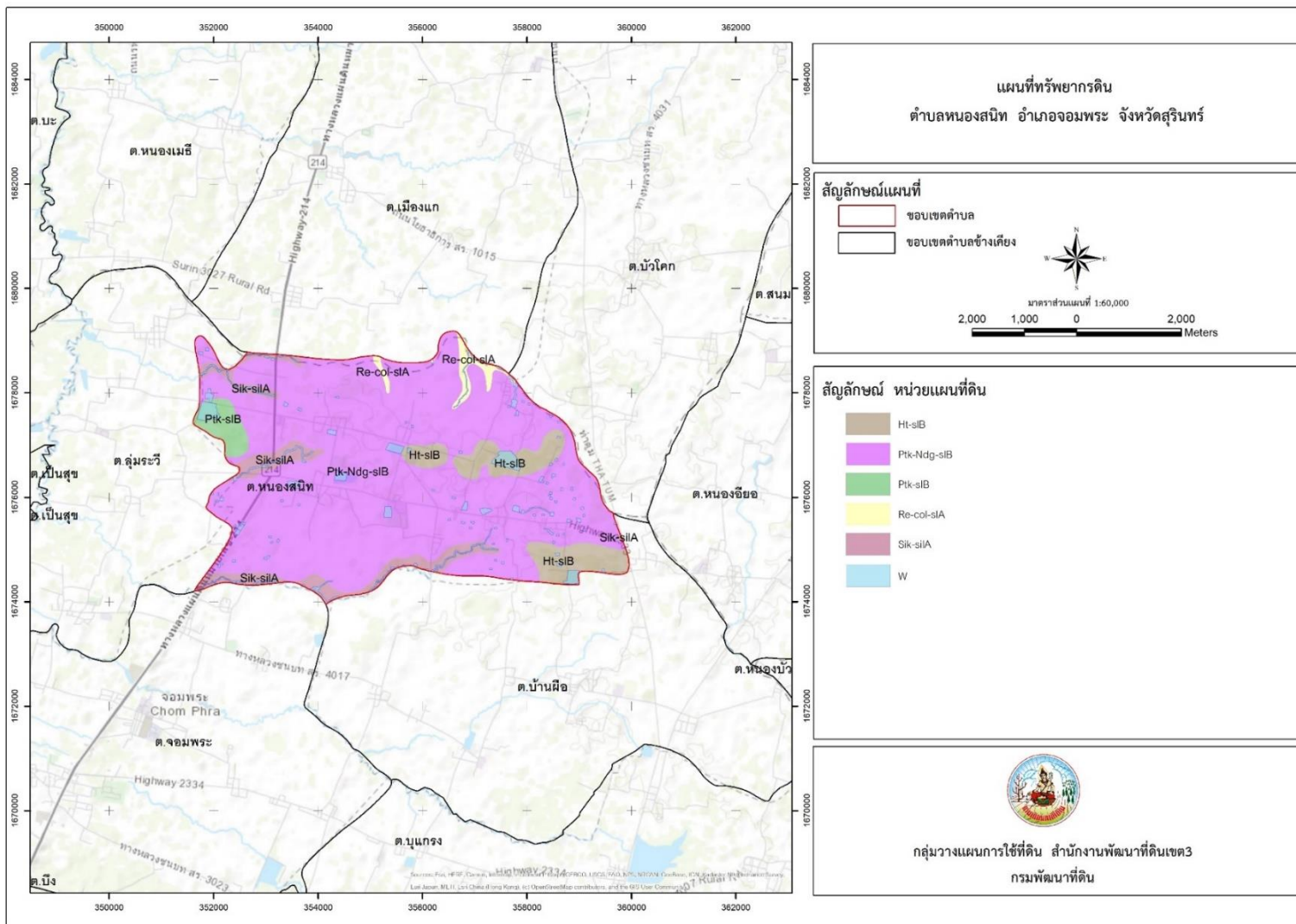
(2) ดินในพื้นที่ดอน มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Ht-sIB ชุดดินห้วยแกลงที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,555 ไร่ หรือร้อยละ 8.15 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ptk-Ndg-sIB หน่วยเชิงซ้อนชุดดินพระทองคำและดินโนนแดง ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 15,432 ไร่ หรือร้อยละ 80.91 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ptk-sIB ชุดดินพระทองคำ ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 450 ไร่ หรือร้อยละ 02.36 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ เนื้อดินค่อนข้างปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำหากฝนทิ้งช่วง พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายได้งาย 15,432 ไร่ หรือร้อยละ 80.91 ของเนื้อที่ตำบล คือ หน่วยเชิงซ้อนชุดดินพระทองคำและดินโนนแดง (Ptk-Ndg) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สมบัติดิน ตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความ อุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอืดัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโร ไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ht-slB	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,555	8.15
Ptk-Ndg-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.5	>2	-	15,432	80.91
Ptk-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	450	2.36
Re-col-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	279	1.47
Sik-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	1,356	7.11
รวมทั้งหมด											19,073	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

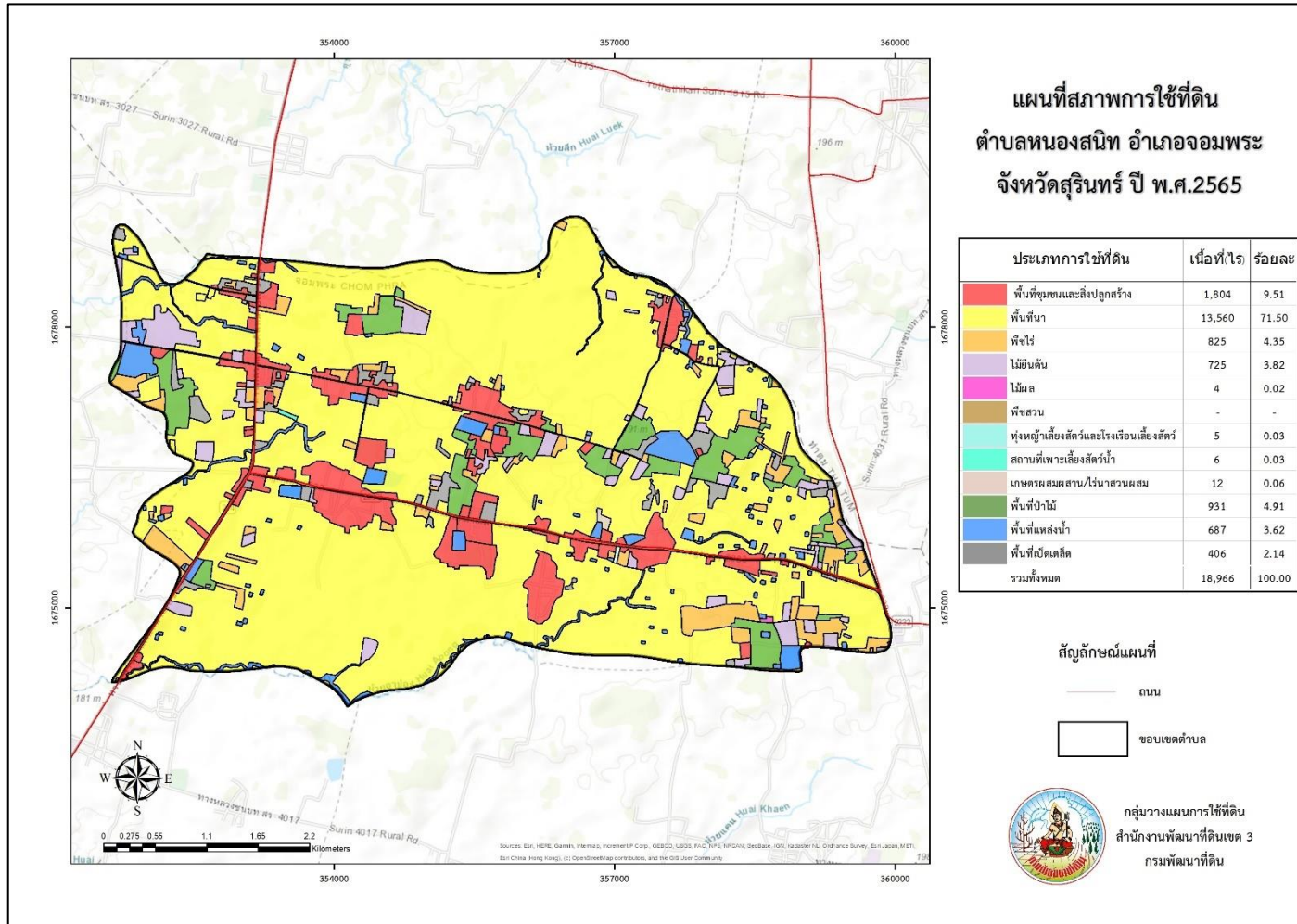
ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

- สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2565) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,804 ไร่ หรือร้อยละ 9.51 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร เป็นต้น
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 15,137 ไร่ หรือร้อยละ 79.81 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม
 - 2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 13,560 ไร่ หรือร้อยละ 71.50 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
 - 2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 825 ไร่ หรือร้อยละ 4.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย เป็นต้น
 - 2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 725 ไร่ หรือร้อยละ 3.82 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา เป็นต้น
 - 2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ กัลย และไม้ผลผสม เป็นต้น
 - 2.6) พืชสวน
 - 2.7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนเลี้ยงสุกร
 - 2.8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา
- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 931 ไร่ หรือร้อยละ 4.91 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู
- 4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 687 ไร่ หรือร้อยละ 3.62 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น
- 5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 406 ไร่ หรือร้อยละ 2.14 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับ ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และทุ่งหญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

A1 พื้นที่การเกษตร		ไร่	ร้อยละ
A100	นาไร่ร้าง	4	0.02
A101	นาข้าว	13,536	71.37
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	20	0.10
A2 พืชไร่			
A203	อ้อย	679	3.58
A204	มันสำปะหลัง	147	0.77
A3 ไม้ยืนต้น			
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	7	0.04
A301	ไม้ยืนต้นผสม	1	0.01
A302	ยางพารา	257	1.36
A304	ยูคาลิปตัส	459	2.42
A4 ไม้ผล			
A411	กล้วย	4	0.02
A5 พืชสวน			
-	-	-	-
A7 ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์			
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	5	0.03
A9 สถานที่เพาะเลี้ยงปลา			
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	5	0.02
A0 เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม			
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	14	0.02
F พื้นที่ป่าไม้			
F200	ป่าลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	346	1.82
F201	ป่าลัดใบสมบูรณ์	585	3.08
W พื้นที่น้ำ			
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	69	0.36
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	79	0.42
W201	อ่างเก็บน้ำ	268	1.41
W202	บ่อน้ำในไร่นา	137	0.72
W203	คลองชลประทาน	134	0.71
U พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,157	6.10
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	410	2.16
U405	ถนน	184	0.97
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	28	0.15
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	18	0.10
U603	สุสาน ป่าช้า	3	0.01
U605	สถานีบริการน้ำมัน	4	0.02
M พื้นที่เบ็ดเตล็ด			
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	28	0.15
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	276	1.45
M201	พื้นที่ลุ่ม	0	0.00
M405	พื้นที่ถม	103	0.54

15.4 การวิเคราะห์พื้นที่ ต.แกใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์

- ทรัพยากรดิน

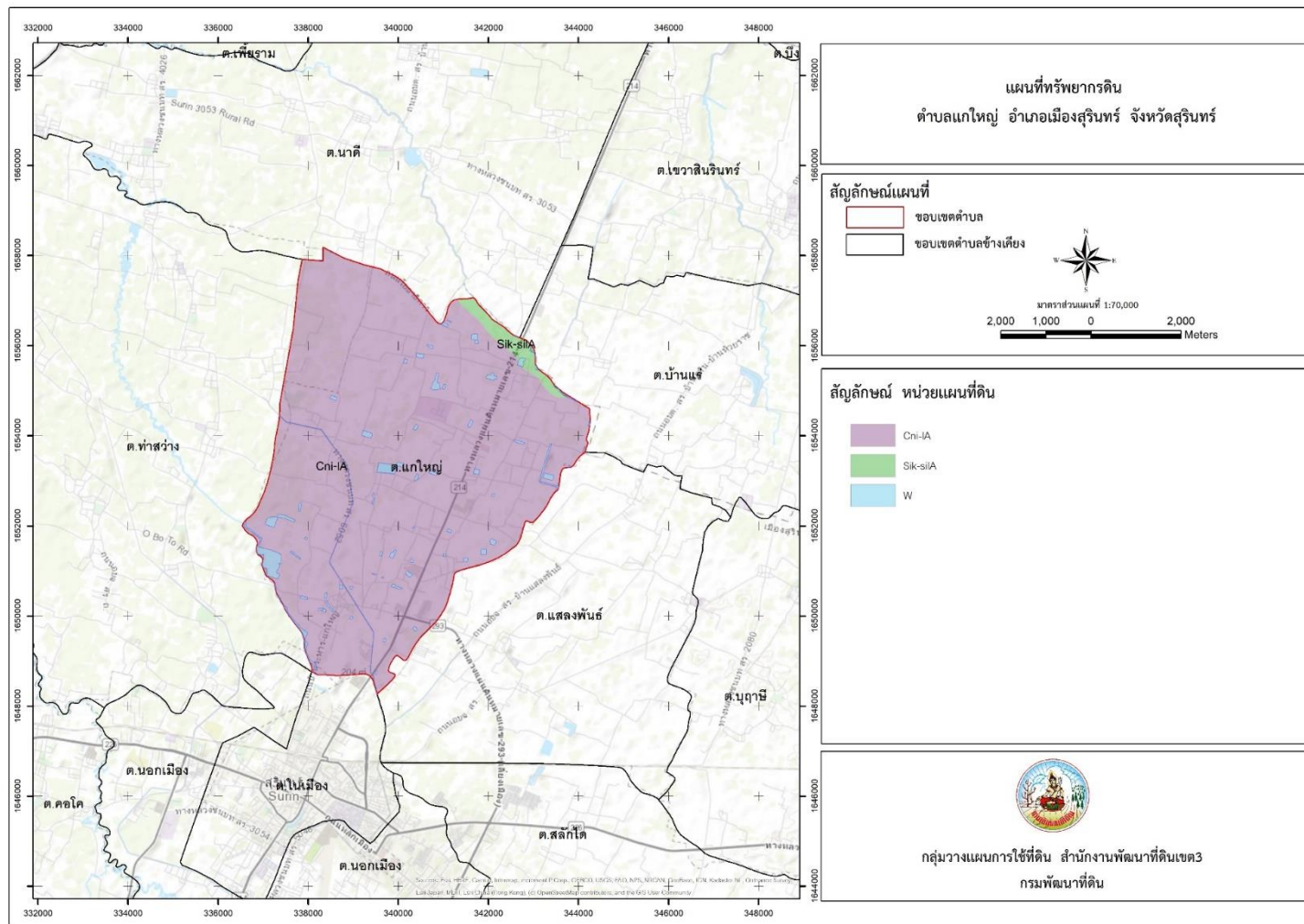
ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลแกใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 2 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

(1) ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cni-lA ชุดดินขำนิ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 27,518 ไร่ หรือร้อยละ 98.04 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Sik-silA ชุดดินศรีขรภูมิ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 551 ไร่ หรือร้อยละ 1.96 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ มีโอกาสเกิดชั้นดานไถพรุนได้ง่าย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีเนื้อที่ 27,518 ไร่ หรือร้อยละ 98.04 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินขำนิ (Cni) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 สมบัติดิน ตำบลแกใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความ อุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโร ไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Cni-lA	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	>35	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	-	27,518	98.04
Sik-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	551	1.96
รวมทั้งหมด											28,069	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

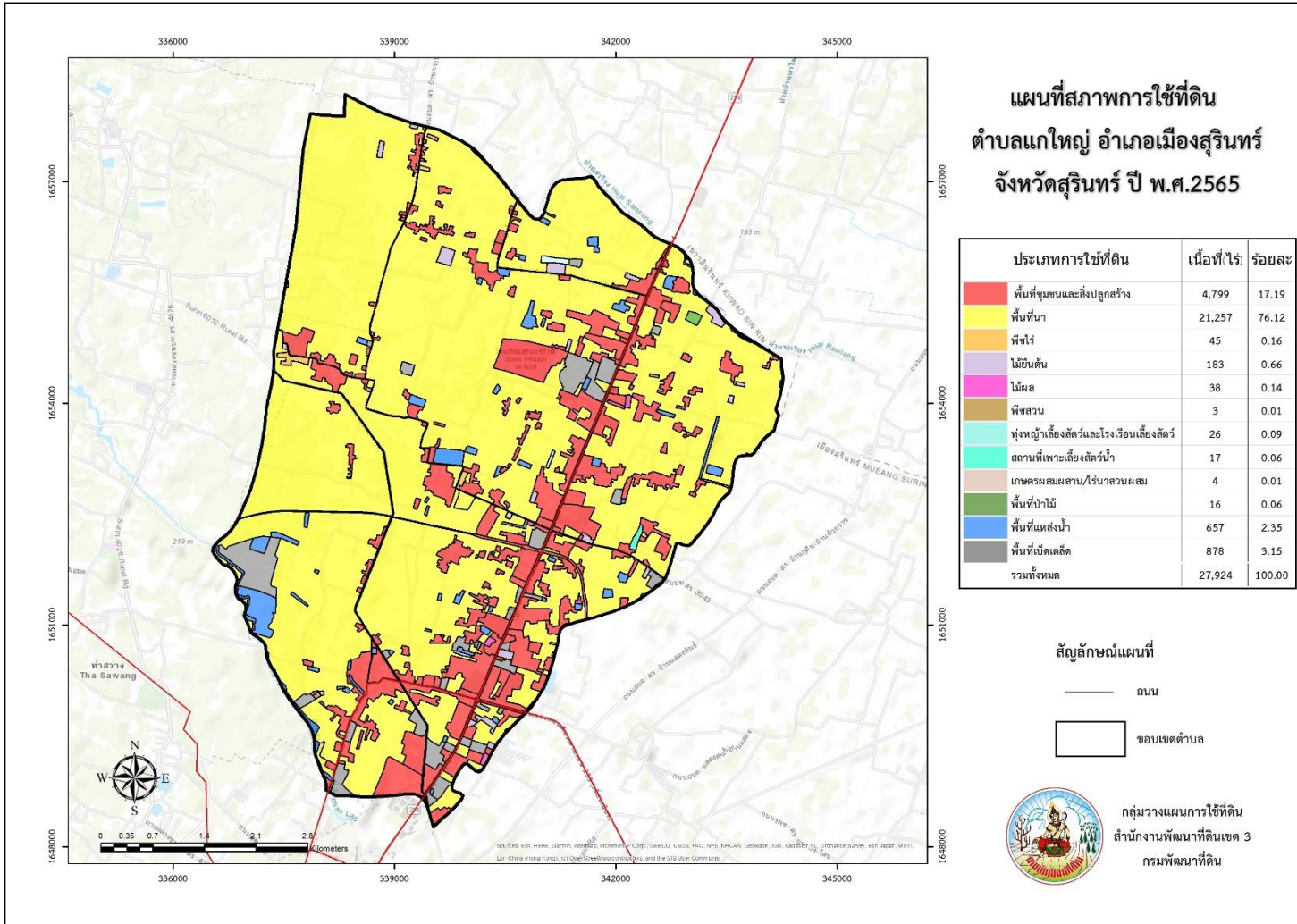
ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

- สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2565) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลแกใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,799 ไร่ หรือร้อยละ 17.19 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร เป็นต้น
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 21,573 ไร่ หรือร้อยละ 77.26 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน 4 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม
 - 2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 21,257 ไร่ หรือร้อยละ 76.12 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
 - 2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 45 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย เป็นต้น
 - 2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,144 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา เป็นต้น
 - 2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 38 ไร่ หรือร้อยละ 0.014 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง กล้วย และไม้ผลผสม เป็นต้น
 - 2.6) พืชสวน มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก เป็นต้น
 - 2.7) ทွ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 26 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก ทွ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนเลี้ยงสุกร
 - 2.8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 17 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา
- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพพื้นที่
- 4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 657 ไร่ หรือร้อยละ 2.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น
- 5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 878 ไร่ หรือร้อยละ 3.15 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทွ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และทุ่หญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

A1 พื้นที่การเกษตร		ไร่	ร้อยละ
A100	นาไร่	58	0.21
A101	นาข้าว	21,199	75.92
A2 พืชไร่			
A203	อ้อย	45	0.16
A3 ไม้ยืนต้น			
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	12	0.04
A301	ไม้ยืนต้นผสม	11	0.04
A302	ยางพารา	68	0.24
A304	ยูคาลิปตัส	68	0.24
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	2	0.01
A317/A405	หมาก/มะพร้าว	21	0.08
A4 ไม้ผล			
A401	ไม้ผลผสม	16	0.06
A405/A407	มะพร้าว/มะม่วง	8	0.03
A411	กล้วย	14	0.05
A5 พืชสวน			
A502	พืชผัก	3	0.01
A7 ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์			
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	26	0.09
A0 เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม			
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	4	0.01
F พื้นที่ป่าไม้			
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	16	0.06
W พื้นที่น้ำ			
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	89	0.32
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	126	0.45
W201	อ่างเก็บน้ำ	126	0.45
W202	บ่อน้ำในไร่นา	267	0.95
W203	คลองชลประทาน	50	0.18
U พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	10	0.03
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,898	10.38
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	610	2.18
U405	ถนน	379	1.36
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	791	2.83
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	111	0.40
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮ้าส์	1	0.00
M พื้นที่เบ็ดเตล็ด			
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	241	0.86
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	261	0.94
M201	พื้นที่ลุ่ม	10	0.04
M303	บ่อทราย	16	0.06
M401	พื้นที่กองวัสดุ	33	0.12
M405	พื้นที่ถม	318	1.14

15.5 การวิเคราะห์พื้นที่ ต.ตระเปียงเตี้ย อ.ลำดวน จ.สุรินทร์

- ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลตระเปียงเตี้ย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 4 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

(1) ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

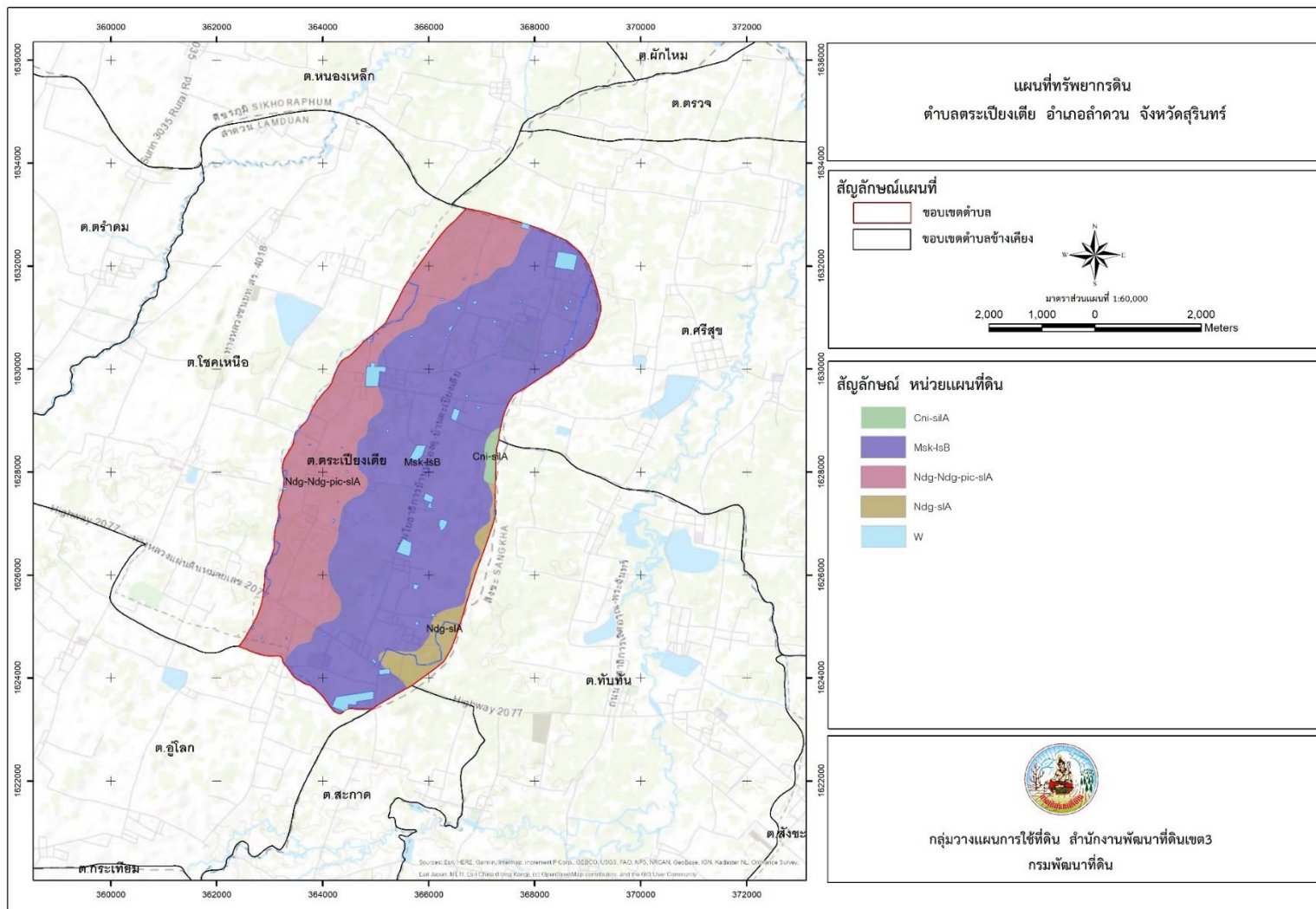
1) หน่วยแผนที่ดิน Cni-sIA ชุดดินขำนิ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 135 ไร่ หรือร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIA ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 779 ไร่ หรือร้อยละ 3.64 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-Ndg-pic-sIA หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินโนนแดง และดินโนนแดงที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,418 ไร่ หรือร้อยละ 29.96 ของเนื้อที่ตำบล

(2) ดินในพื้นที่ดอน มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Msk-lsB ชุดดินมหาสารคาม มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 14,102 ไร่ หรือร้อยละ 65.47 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 14,089 ไร่ หรือร้อยละ 65.77 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินมหาสารคาม (Msk) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 สมบัติดิน ตำบลตระเปียงเตีย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอืดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Cni-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	-	136	0.63
Msk-lsB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	14,089	65.77
Ndg-Ndg-pic-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	6,418	29.96
Ndg-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	779	3.64
รวมทั้งหมด											21,422	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

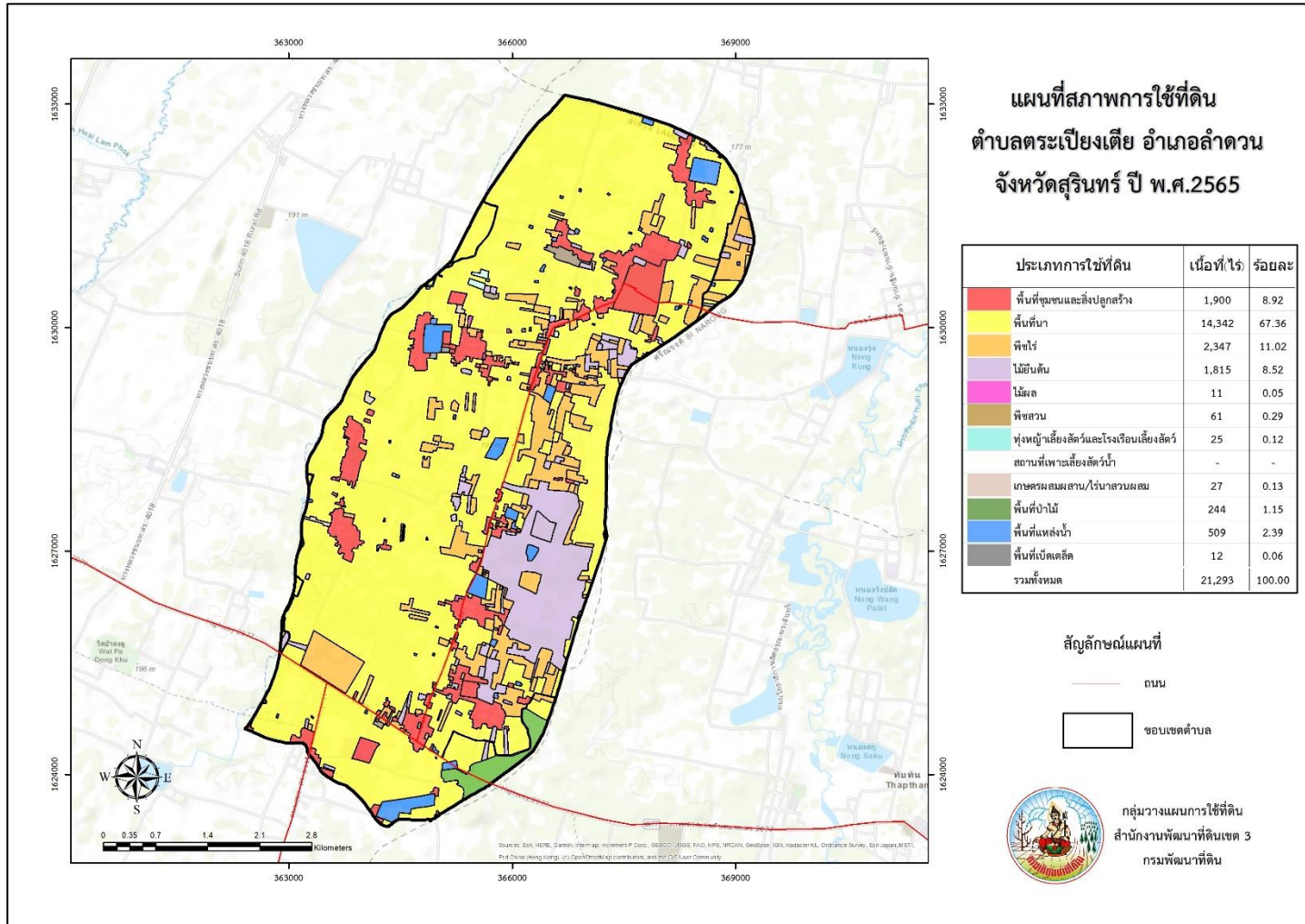
ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

- สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2565) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลตระเปียงเตีย อำเภอลำตวน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,900 ไร่ หรือร้อยละ 8.92 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร เป็นต้น
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 18,628 ไร่ หรือร้อยละ 87.48 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน 27 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม
 - 2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 14,342 ไร่ หรือร้อยละ 67.36 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
 - 2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 2,347 ไร่ หรือร้อยละ 11.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย เป็นต้น
 - 2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,815 ไร่ หรือร้อยละ 8.52 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา กฤษณา ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น
 - 2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทูเรียน มะม่วงกล้วย เป็นต้น
 - 2.6) พืชสวน มีเนื้อที่ 61 ไร่ หรือร้อยละ 0.29 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก เป็นต้น
 - 2.7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น
 - 2.8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ -
- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 244 ไร่ หรือร้อยละ 1.15 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าปลูกสมบูรณ์ เป็นต้น
- 4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 509 ไร่ หรือร้อยละ 2.39 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น
- 5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และทุ่งหญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

A1 พื้นที่การเกษตร		ไร่	ร้อยละ
A101	นาข้าว	14,342	67.36
A2 พืชไร่			
A203	อ้อย	1,521	7.14
A204	มันสำปะหลัง	824	3.87
A229	พริก	2	0.01
A3 ไม้ยืนต้น			
A302	ยางพารา	342	1.61
A303	ปาล์มน้ำมัน	3	0.01
A304	ยูคาลิปตัส	1,457	6.84
A322	กฤษณา	13	0.06
A4 ไม้ผล			
A403	ทุเรียน	4	0.02
A407	มะม่วง	6	0.03
A411	กล้วย	1	0.00
A5 พืชสวน			
A502	พืชผัก	61	0.29
A7 ทู่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์			
A701	ทู่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	25	0.12
A0 เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม			
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	27	0.13
F พื้นที่ป่าไม้			
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	244	1.15
W พื้นที่น้ำ			
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	260	1.22
W201	อ่างเก็บน้ำ	95	0.44
W202	บ่อน้ำในไร่นา	84	0.39
W203	คลองชลประทาน	70	0.33
U พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,541	7.24
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	345	1.62
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	14	0.06
M พื้นที่เบ็ดเตล็ด			
M405	พื้นที่ถม	12	0.06

15.6 การวิเคราะห์พื้นที่ ต.ลำโรงทาบ อ.ลำโรงทาบ จ.สุรินทร์

- ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลลำโรงทาบ อำเภอลำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 4 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

(1) ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cni-1A ชุดดินซ่านิ ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,452 ไร่ หรือร้อยละ 32.05 ของเนื้อที่ตำบล

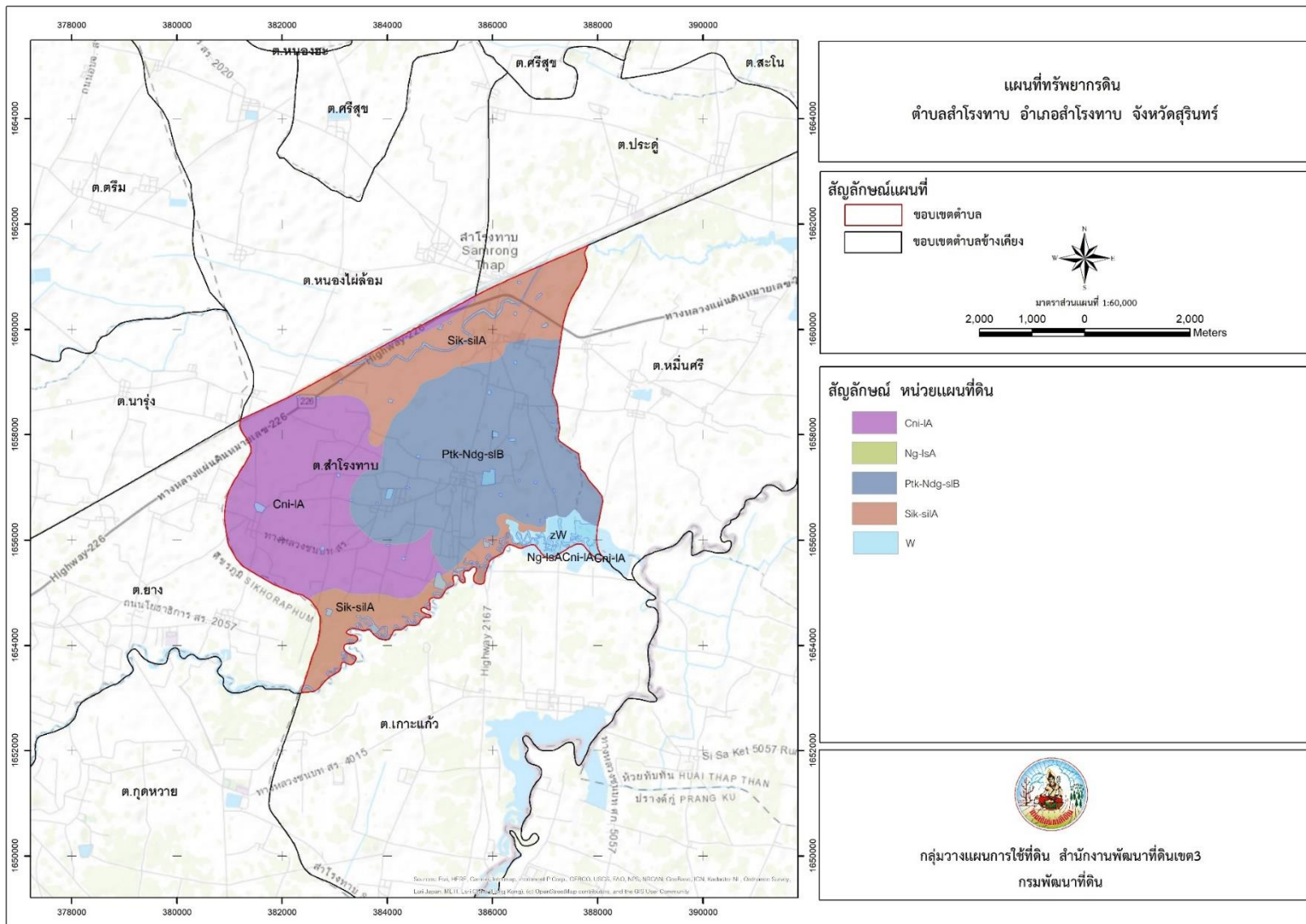
2) หน่วยแผนที่ดิน Ng-s1A ชุดดินน้ำพอง ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Sik-s1A ชุดดินศิขรภูมิ ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย แปร ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,428 ไร่ หรือร้อยละ 26.96 ของเนื้อที่ตำบล

(2) ดินในพื้นที่ดอน มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ Ptk-Ndg-s1B หน่วยเชิงซ้อนชุดดินพระทองคำและดินโนนแดง ที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,698 ไร่ หรือร้อยละ 38.24 ของเนื้อที่ตำบล

(3) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 552 ไร่ หรือร้อยละ 2.76 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ เนื้อดินค่อนข้างปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำหากฝนทิ้งช่วง พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายได้ง่าย มีเนื้อที่ 7,698 ไร่ หรือร้อยละ 38.24 ของเนื้อที่ตำบล คือ หน่วยเชิงซ้อนชุดดินพระทองคำและดินโนนแดง (Ptk-Ndg) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 สมบัติดิน ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความ อุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโร ไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Cni-lA	0-2	>150	ดีปานกลาง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	>35	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	-	6,452	32.05
Ng-sIA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	>35	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	2	0.01
Ptk-Ndg-sIB	2-5	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.5	>2	-	7,698	38.24
Sik-siIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	5,428	26.92
water	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	552	2.76
รวมทั้งหมด											20,132	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

- สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2565) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลลำโรงทาบ อำเภอลำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,709 ไร่ หรือร้อยละ 8.54 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร เป็นต้น

2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 17,175 ไร่ หรือร้อยละ 85.88 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน 60 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 15,734 ไร่ หรือร้อยละ 78.67 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาร้าง เป็นต้น

2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 680 ไร่ หรือร้อยละ 3.40 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง เป็นต้น

2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 621 ไร่ หรือร้อยละ 3.10 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา สัก ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม เป็นต้น

2.6) พืชสวน มีเนื้อที่ 61 ไร่ หรือร้อยละ 0.29 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก เป็นต้น

2.7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

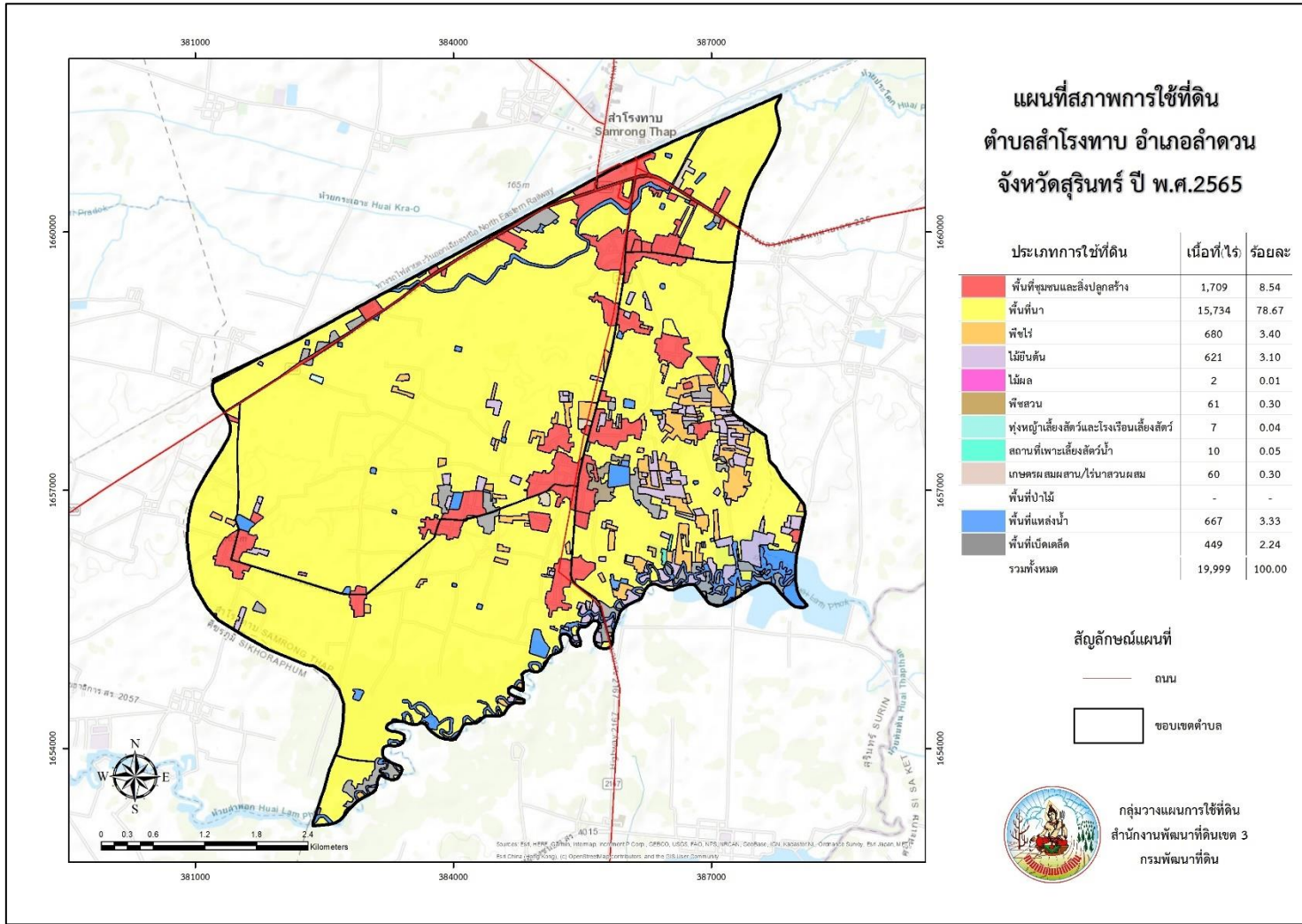
2.8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา เป็นต้น

3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ -

4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 667 ไร่ หรือร้อยละ 3.33 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น

5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 449 ไร่ หรือร้อยละ 2.24 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และทุ่งหญ้าธรรมชาติ เป็นต้น

A1 พื้นที่การเกษตร		ไร่	ร้อยละ
A101	นาไร่ร้าง	24	0.12
A100	นาข้าว	15,709	78.55
A2 พืชไร่			
A200	ไร่ร้าง	41	0.21
A203	อ้อย	417	2.09
A204	มันสำปะหลัง	221	1.10
A3 ไม้ยืนต้น			
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	13	0.06
A302	ยางพารา	320	1.60
A303	ปาล์มน้ำมัน	6	0.03
A304	ยูคาลิปตัส	281	1.40
A305	สัก	2	0.01
A4 ไม้ผล			
A401	ไม้ผลผสม	2	0.01
A5 พืชสวน			
A502	พืชผัก	61	0.30
A7 ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์			
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	7	0.04
A9 สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ			
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	10	0.05
A0 เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม			
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	60	0.30
F พื้นที่ป่าไม้			
-	-	-	-
W พื้นน้ำ			
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	386	1.93
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	16	0.08
W201	อ่างเก็บน้ำ	192	0.96
W202	บ่อน้ำในไร่นา	72	0.36
U พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,253	6.27
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	204	1.02
U405	ถนน	189	0.95
U406	ทางรถไฟ	6	0.03
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	39	0.20
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	5	0.02
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮ้าส์	5	0.03
U605	สถานีบริการน้ำมัน	7	0.03
M พื้นที่เขตติดต่อ			
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	23	0.12
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	198	0.99
M201	พื้นที่ลุ่ม	111	0.56
M201+A101	พื้นที่ลุ่ม+นาข้าว	23	0.12
M405	พื้นที่ถม	93	0.46

15.7 การจัดการวัสดุเหลือใช้

วัสดุเหลือใช้ในประเทศไทย สามารถแบ่งตามแหล่งที่มาได้ 2 ประเภท

1. วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร (Agricultural wastes) ประกอบด้วย เศษซากพืชจากไร่นา เช่น ชัง ข้าวโพด ยอดอ้อย ฟางข้าว ใบมันสำปะหลัง ใบและต้นสับปะรด เปลือกผลไม้ เป็นต้น

2. วัสดุเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial wastes) ส่วนใหญ่โรงงานในประเทศไทย เป็น โรงงานที่ใช้วัตถุดิบจากภาคการเกษตรในการผลิตเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าสูงขึ้น เช่น โรงงานผลิตสุราและแอลกอฮอล์ โรงงานผลิตอาหารและผลไม้กระป๋อง เช่น กากตะกอนอ้อย กากชานอ้อย จากโรงงานน้ำตาล กากตะกอนเยื่อกระดาษ เปลือกไม้ และซีเถ้าลอยจากโรงงาน เยื่อกระดาษ กากตะกอนน้ำเสียจากโรงงานสุรา หรืออิมัสจากโรงงานผงชูรส เป็นต้น ดังนั้น จึงมีของเสียที่ปล่อยทิ้ง ซึ่งอยู่ในรูปของแข็งและของเหลวจากวัฏศกของการเกษตร ของเสียเหล่านี้ ยังมีปริมาณสารอินทรีย์อยู่มากและได้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเวลานาน

การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นการสร้างทางเลือกในการเปลี่ยนวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดมูลค่าที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ช่วยลดการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร รักษาสิ่งแวดล้อม และสร้างสมดุลระบบนิเวศในชุมชนอย่างยั่งยืน แนวทางการจัดการมีดังนี้

- 1) การคัดแยก คือ แยกวัสดุเหลือใช้ตามประเภท เช่น ฟางข้าว วัชพืช แกลบ รำข้าว ต้นข้าว
- 2) การแปรรูป คือ การแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ อาหารสัตว์ วัสดุทอหุ้ม พลังงานชีวมวล
- 3) การใช้ประโยชน์ คือ นำผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ เช่น ทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ เลี้ยงสัตว์ ผลิตบรรจุภัณฑ์ (ตารางที่ 7, 8 และ 9)

ตารางที่ 7 ปริมาณการจำนวนเศษวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ตำบลดำเนินการ และแนวทางจัดการของเกษตรกร

พื้นที่	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)	พื้นที่นา (ไร่)	พื้นที่พืชไร่ (ไร่)	จำนวนฟางข้าว ในพื้นที่ (ตัน)	จำนวนเศษใบมัน ในพื้นที่ (ตัน)	การจัดการ
ต.นาหนองไผ่ อ.ชุมพลบุรี จ.สุรินทร์	63,058	55,130	49,130	20	8,784.5	5.6	ไถกลบ, ทำปุ๋ย
ต.บุแกรง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์	27,383	23,365	22,772	207	4,071.6	58.6	ไถกลบ, ทำปุ๋ย
ต.หนองสนิท อ.จอมพระ จ.สุรินทร์	18,966	15,137	13,560	825	2,424.5	234	ไถกลบ, ทำปุ๋ย
ต.แกใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์	27,924	21,573	21,257	45	3,800	12.7	ไถกลบ, ทำปุ๋ย
ต.ตระเปียงเตีย อ.ลำดวน จ.สุรินทร์	21,293	18,628	14,342	2,347	2,564	665	ไถกลบ, ทำปุ๋ย
ต.สำโรงทาบ อ.สำโรงทาบ จ.สุรินทร์	19,999	17,175	15,734	680	2,813	192.7	ไถกลบ, ทำปุ๋ย

ตารางที่ 8 ปริมาณธาตุอาหาร จากตัวอย่างฟางข้าว ในพื้นที่ดำเนินการ

ตัวอย่างจากพื้นที่	P (%)	K (%)	Ca (%)	Mg (%)	Na (%)	C/N ratio	OC (%)	N (%)
ต.นาหนองไผ่ อ.ชุมพลบุรี จ.สุรินทร์	0.07	1.12	0.41	0.16	0.05	42	38.25	0.92
ต.บุแกรง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์	0.06	1.23	0.42	0.16	0.05	46	38.92	0.85
ต.หนองสนิท อ.จอมพระ จ.สุรินทร์	0.04	1.14	0.45	0.17	0.05	36	37.85	1.04
ต.แกใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์	0.04	1.27	0.45	0.18	0.05	41	37.7	0.91
ต.ตระเปียงเตีย อ.ลำดวน จ.สุรินทร์	0.07	1.13	0.46	0.17	0.05	41	38.47	0.93
ต.สำโรงทาบ อ.สำโรงทาบ จ.สุรินทร์	0.04	1.03	0.51	0.18	0.05	41	38.71	0.95

ตารางที่ 9 ปริมาณธาตุอาหาร จากตัวอย่างมูลวัว ในพื้นที่ดำเนินการ

ตัวอย่างจากพื้นที่	CaO (%)	MgO (%)	Na (%)	อินทรีย์วัตถุ (OM) (%)	K ₂ O (%)	P ₂ O ₅ (%)	C/N ratio	N (%)	pH ความ เป็นกรด ต่าง	OC (%)	ค่าการนำ ไฟฟ้า (EC) (dS/m)	อาร์เซนิก (As) (mg/kg)	แคดเมียม (Cd) (mg/kg)
ต.นาหนองไผ่ อ.ชุมพลบุรี จ.สุรินทร์	1.25	0.45	0.65	30.6	1.2	0.36	22	0.79	8.48	17.75	3.98	0.998	0.25
ต.บุแกรง อ.จอมพระ จ.สุรินทร์	2.04	0.88	0.17	64.13	2.07	0.4	26	1.45	8.39	37.2	3.67	1.012	0.11
ต.หนองสนิท อ.จอมพระ จ.สุรินทร์	0.88	0.5	0.17	17.26	1.53	0.32	15	0.65	8.64	10.01	2.69	0.868	0.09
ต.แกใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์	2.95	1.07	0.47	46.45	3.07	0.56	20	1.36	8.71	26.94	5.53	1.83	0.19
ต.ตระเปียงเตี้ย อ.ลำดวน จ.สุรินทร์	2.03	0.53	0.44	65.65	2.55	0.15	23	1.67	8.14	38.08	5.44	1.949	0.03
ต.สำโรงทาบ อ.สำโรงทาบ จ.สุรินทร์	1.36	0.53	0.27	49.54	3.56	0.44	23	1.23	9.18	28.74	5.67	1.334	0.19

15.8 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

ศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรจากการปลูกข้าวและเลี้ยงวัว จังหวัดสุรินทร์ โดยสุ่มตัวอย่างเกษตรกร จำนวน 68 ราย คือ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จำนวน 12 ราย ตำบลบุแกรง ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จำนวน 10 ราย และ 11 ราย ตำบลแกใหญ่ อำเภอเมือง จำนวน 10 ราย ตำบลตระเปียงเตี้ย อำเภอลำดวน จำนวน 15 ราย และตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จำนวน 10 ราย โดยมีรายละเอียดข้อมูลดังต่อไปนี้

15.8.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ตำบลนาหนองไผ่ ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.33 และเพศชาย ร้อยละ 26.67 มีอายุเฉลี่ย 57.67 ปี สถานภาพบุคคลของเกษตรกร ส่วนมากเป็นเกษตรกรรายบุคคล ร้อยละ 83.33 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ที่เหลือกลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน(กลุ่มนาแปลงใหญ่/ผลิตปุ๋ยหมัก) ร้อยละ 16.67 ระดับการศึกษา ส่วนมากจบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 50.00 รองลงมาจบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 33.34 ที่เหลือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 8.33 ของระดับการศึกษา

ช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน เกษตรกรส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 91.67 ที่เหลืออาศัยอยู่ช่วงเวลา 5-10 ปี ร้อยละ 8.33 ของช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

ตำบลบุแกรง ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 80.00 และเพศชาย ร้อยละ 20.00 มีอายุเฉลี่ย 57.60 ปี สถานภาพบุคคลของเกษตรกร ทั้งหมดของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง เป็นเกษตรกรรายบุคคล ระดับการศึกษา ส่วนมากจบมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 40.00 ของระดับการศึกษา รองลงมาจบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 30.00 ที่เหลือจบมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 20.00 และ 10.00 ตามลำดับ

ช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน เกษตรกรส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 90.00 ที่เหลืออาศัยอยู่ช่วงเวลา 5-10 ปี ร้อยละ 10.00 ของช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

ตำบลหนองสนธิ ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 90.91 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 9.09 มีอายุเฉลี่ย 54.13 ปี สถานภาพบุคคลของเกษตรกร ส่วนมากเป็นเกษตรกรรายบุคคล ร้อยละ 90.91 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ที่เหลือกลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน(กลุ่มข้าวแปลงใหญ่/ผลิตปุ๋ยหมัก) ร้อยละ 9.09 ระดับการศึกษา ส่วนมากจบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.55 รองลงมาจบมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 27.27 ที่เหลือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 18.18 ของระดับการศึกษา

ช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน เกษตรกรส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 81.82 ที่เหลืออาศัยอยู่ช่วงเวลา 5-10 ปี ร้อยละ 18.18 ของช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลทั่วไปของประชากรผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการวัสดุเหลือใช้

รายการ	ร้อยละ		
	ต.นาหนองไผ่	ต.บุแกรง	ต.หนองสนิท
เพศ			
- ชาย	41.67	20.00	60.00
- หญิง	58.33	80.00	40.00
อายุ(เฉลี่ย)	57.67	57.60	54.13
สถานภาพบุคคล			
- เกษตรกรรายบุคคล	83.33	100.00	86.37
- กลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน (กลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก)	16.67	-	13.33
ระดับการศึกษา			
- ประถมศึกษา	50.00	30.00	54.55
- มัธยมศึกษาตอนต้น	33.33	40.00	18.18
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	8.33	20.00	27.27
- อนุปริญญา/ปวส.	8.33	10.00	-
- ปริญญาตรีขึ้นไป	-	-	-
ช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน			
- 5-10 ปี	8.33	10.00	18.18
- มากกว่า 10 ปี	91.67	90.00	81.82

ที่มา: กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

ตำบลแกใหญ่ ส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 90.00 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 10.00 มีอายุเฉลี่ย 60.50 ปี สถานภาพบุคคลของเกษตรกร ทั้งหมด(ร้อยละ 100) เป็นเกษตรกรรายบุคคล ระดับการศึกษา ส่วนมากจบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40.00 รองลงมาจบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 30.00 ที่เหลือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 10.00 ของระดับการศึกษา เท่ากัน

ช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100) ของช่วงระยะเวลา อาศัยอยู่ในชุมชน อาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 10 ปี

ตำบลตระเปียงเตีย สัดส่วนเพศชายและเพศหญิงไม่ต่างกัน กล่าวคือเพศหญิง ร้อยละ 66.67 และเพศชาย ร้อยละ 58.33 ของเพศเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ย 53.33 ปี สถานภาพ

บุคคลของเกษตรกร ส่วนมากเป็นเกษตรกรรายบุคคล ร้อยละ 93.33 ที่เหลือเป็นกลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน(กลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก) ร้อยละ 13.33 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ระดับการศึกษา ส่วนมากจบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 53.33 ของระดับการศึกษา รองลงมาจบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 26.67 ที่เหลือจบมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 13.33 และระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 6.67 ของระดับการศึกษา

ช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน เกษตรกรส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 90.00 ที่เหลืออาศัยอยู่ช่วงเวลา 5-10 ปี ร้อยละ 10.00 ของช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

ตำบลลำโรงทาบ สัดส่วนเป็นเพศชายและเพศหญิงเท่ากัน กล่าวคือ เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.00 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.00 มีอายุเฉลี่ย 57.60 ปี สถานภาพบุคคลของเกษตรกร ส่วนมากเป็นเกษตรกรรายบุคคล ร้อยละ 90.00 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ที่เหลือกลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน (กลุ่มอ้อยแปลงใหญ่/ผลิตปุ๋ยหมัก) ร้อยละ 10.00 ระดับการศึกษา ส่วนมากจบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 50.00 รองลงมาจบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 30.00 ที่เหลือจบมัธยมศึกษาตอน ร้อยละ 20.00 ของระดับการศึกษา

ช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน เกษตรกรส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 90.00 ที่เหลืออาศัยอยู่ช่วงเวลา 5-10 ปี ร้อยละ 10.00 ของช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน ดังตารางที่ 10 (ต่อ)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ		
	ต.แกใหญ่	ต.ตระเปียงเตีย	ต.ลำโรงทาบ
เพศ			
- ชาย	90.00	58.33	60.00
- หญิง	10.00	66.67	40.00
อายุ(เฉลี่ย)	60.50	58.73	54.13
สถานภาพบุคคล			
- เกษตรกรรายบุคคล	100.00	100.00	86.37
- กลุ่ม/วิสาหกิจชุมชน (กลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก)	-	-	13.33
ระดับการศึกษา			
- ประถมศึกษา	40.00	53.33	50.00
- มัธยมศึกษาตอนต้น	30.00	26.67	30.00
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	10.00	13.33	20.00
- อนุปริญญา/ปวส.	10.00	6.67	-

- ปริญาตรีขึ้นไป	10.00	-	-
ช่วงระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน			
- 5-10 ปี	-	6.67	10.00
- มากกว่า 10 ปี	100.00	93.33	90.00

ที่มา: กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

15.8.2 การรับรู้ต่อปัญหาและการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

ตำบลนาหนองไผ่ การตระหนักถึงต่อปัญหาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเกษตรกรมีการตระหนักระดับที่เริ่มรู้สึกถึงผลกระทบ เช่น ควัน, ฝุ่น PM2.5 ร้อยละ 75.00 และที่เหลือตระหนักระดับที่เห็นชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และพืชผล ร้อยละ 25.00 ของการตระหนักถึงปัญหา และเกษตรกรเห็นว่าในชุมชนเกษตรกรมีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ โดยส่วนมากมีการจัดการให้ดีขึ้นแล้ว ร้อยละ 58.33 รองลงมาควรจัดการดีขึ้น ร้อยละ 25.00 ที่เหลือควรจัดการดีขึ้นอย่างเร่งด่วน ร้อยละ 16.67

ตำบลบุแกรง การตระหนักถึงต่อปัญหาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเกษตรกรมีการตระหนักระดับที่เริ่มรู้สึกถึงผลกระทบ เช่น ควัน, ฝุ่น PM2.5 ร้อยละ 50.00 และที่เหลือตระหนักระดับที่เห็นชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และพืชผล ร้อยละ 40.00 เคยได้ยิน แต่ไม่คิดว่ามีผลกระทบต่อตนเอง ร้อยละ 10.00 ของการตระหนักถึงปัญหา และเกษตรกรเห็นว่าในชุมชนเกษตรกรมีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ โดยส่วนมากมีการจัดการให้ดีขึ้นแล้ว ร้อยละ 50.00 รองลงมาเห็นว่าควรจัดการดีขึ้น ร้อยละ 40.00 ที่เหลือควรจัดการดีขึ้นอย่างเร่งด่วน ร้อยละ 10.00

ตำบลหนองสนิท การตระหนักถึงต่อปัญหาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเกษตรกรมีการตระหนักระดับที่เริ่มรู้สึกถึงผลกระทบ เช่น ควัน, ฝุ่น PM2.5 ร้อยละ 81.82 และที่เหลือตระหนักระดับที่เห็นชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และพืชผล ร้อยละ 18.18 ของการตระหนักถึงปัญหา และเกษตรกรเห็นว่าในชุมชนเกษตรกรมีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ โดยส่วนมากเห็นว่ามีจัดการให้ดีขึ้นแล้ว ร้อยละ 54.55 รองลงมาควรจัดการดีขึ้น ร้อยละ 36.36 ที่เหลือควรจัดการดีขึ้นอย่างเร่งด่วน ร้อยละ 9.09 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การรับรู้ต่อปัญหาและการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

ประเด็น	ร้อยละ		
	ต.นาหนองไผ่	ต.บุแกรง	ต.หนองสนิท
การตระหนักถึงปัญหา			
1) ไม่ตระหนักเลย	-	-	-
2) เคยได้ยิน แต่ไม่คิดว่ามีผลกระทบต่อตนเอง	-	10.00	-
3) เริ่มรู้สึกถึงผลกระทบเช่น คว้น, ฝุ่นPM2.5	75.00	50.00	81.82
4) เห็นชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพสิ่งแวดล้อมและพืชผล	25.00	40.00	18.18
เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ควรมีการจัดการที่ดีขึ้นหรือไม่			
1) มีการจัดการให้ดีขึ้นแล้ว	58.33	50.00	54.55
2) ควรจัดการดีขึ้น	25.00	40.00	36.36
3) ควรจัดการดีขึ้นอย่างเร่งด่วน	16.67	10.00	9.09
4) ไม่แน่ใจ/ไม่มีความคิดเห็น	-	-	-

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

15.8.2 (ต่อ)

ตำบลแกใหญ่ การตระหนักถึงต่อปัญหาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเกษตรกรมีการตระหนักระดับที่เริ่มรู้สึกถึงผลกระทบ เช่น คว้น, ฝุ่น PM2.5 ร้อยละ 80.00 และที่เหลือตระหนักระดับที่เห็นชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และพืชผล ร้อยละ 20.00 ของการตระหนักถึงปัญหา และเกษตรกรเห็นว่าในชุมชนเกษตรกรมีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ โดยส่วนมากมีการจัดการให้ดีขึ้นแล้ว ร้อยละ 70.00 รองลงมาควรจัดการดีขึ้น ร้อยละ 30.00

ตำบลระเปียงเตี้ย การตระหนักถึงต่อปัญหาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเกษตรกรมีการตระหนักระดับที่เริ่มรู้สึกถึงผลกระทบ เช่น คว้น, ฝุ่น PM2.5 ร้อยละ 80.00 และที่เหลือตระหนักระดับที่เห็นชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และพืชผล ร้อยละ 20.00 ของการตระหนักถึงปัญหา และเกษตรกรเห็นว่าในชุมชนเกษตรกรมีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ โดยส่วนมากมีการจัดการให้ดีขึ้นแล้ว ร้อยละ 66.67 รองลงมาเห็นว่าควรจัดการดีขึ้น ร้อยละ 20.00 ที่เหลือเห็นว่าควรจัดการดีขึ้นอย่างเร่งด่วน ร้อยละ 13.33

ตำบลลำโรงทาบ การตระหนักถึงต่อปัญหาจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเกษตรกรมีการตระหนักระดับที่เริ่มรู้สึกถึงผลกระทบ เช่น คว้น, ฝุ่น PM2.5 ร้อยละ 60.00 รองลงมาตระหนักระดับที่เห็นชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และพืชผล ร้อยละ 30.00 ที่

เหลือเคยไต้ยััน แต่ไม่คัด้ว่ามีผลกระทบต่อนอง ร้อยละ 10.00 ของการตระหนักถึงปัญหา และเกษตรกร เห็นว่าในชุมชนเกษตรกรมีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ โดยส่วนมากเห็นว่าควร จัดการดีขึ้้น ร้อยละ 60.00 รองลงมามีการจัดการให้ดีขึ้นแล้ว ร้อยละ 30.00 ที่เหลือควรจัดการดีขึ้นอย่าง เร่งด่วน ร้อยละ 10.00 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ประเด็น	ร้อยละ		
	ต.แกไหญ่	ต.ตระเปียงเตีย	ต.สำโรงทาบ
การตระหนักถึงปัญหา			
1) ไม่ตระหนักเลย	-	-	-
2) เคยไต้ยััน แต่ไม่คัด้ว่ามีผลกระทบต่อนอง	-	-	10.00
3) เริ่มรู้สั้กถึงผลกระทบเช่น ควัน, ฝุ่นPM2.5	80.00	80.00	60.00
4) เห็นชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพสิ่งแวดล้อมและ	20.00	20.00	30.00
พืชผล			
เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ควรมีการ			
จัดการที่ดีขึ้้นหรือไม่			
1) มีการจัดการให้ดีขึ้นแล้ว	70.00	66.67	60.00
2) ควรจัดการดีขึ้้น	30.00	20.00	30.00
3) ควรจัดการดีขึ้นอย่างเร่งด่วน	-	13.33	10.00
4) ไม่แนใจ/ไม่มีความคัด้เห็น	-	-	-

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

15.8.3 การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

3.1) วิธีการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางเกษตร

ตำบลนาหนองไผ่ จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีการจัดการเศษ วัสดุเหลือใช้ ส่วนมากนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้จากฟางข้าว ร้อยละ 83.33 ของการ จัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ที่เหลือทิ้งไว้ในแปลงให้ผุพังตามธรรมชาติ ร้อยละ 16.67 โดยกรณีนำกลับมาใช้ ประโยชน์/เพิ่มมูลค่า ส่วนมากเกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง(ไถกลบ) ร้อยละ 70.00 รองลงมาใช้ เป็นอาหารสัตว์ (อัดก้อนฟาง) ร้อยละ 60.00 ที่เหลือ ขายเป็นวัตถุดิบ (อัดก้อนฟาง/ขายเหมาต่อไร่) และ นำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง(หมักดิน) และผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ร้อยละ 40.00 30.00 และ 20.00 ตามลำดับ

ตำบลบุงแกรง จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ส่วนมากนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้จากฟางข้าวและมูลวัว ร้อยละ 80.00 ของการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ที่เหลือทิ้งไว้ในแปลงให้ผุพังตามธรรมชาติ ร้อยละ 20.00 โดยกรณีนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่า เกษตรกรส่วนมากนำวัสดุเหลือใช้คั้นสู่ดินโดยตรง(ไถกลบ) ร้อยละ 75.00 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาใช้เป็นอาหารสัตว์ (อัดก้อนฟาง) ร้อยละ 62.50 ที่เหลือนำวัสดุเหลือใช้คั้นสู่ดินโดยตรง (หมักดิน) และขายเป็นวัตถุดิบ (อัดก้อนฟาง/ขายเหมาต่อไร่) ร้อยละ 37.67 เท่ากัน ผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ร้อยละ 25.00

ตำบลหนองสนิท จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ส่วนมากนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้จากฟางข้าว ร้อยละ 90.91 ของการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ที่เหลือทิ้งไว้ในแปลงให้ผุพังตามธรรมชาติ ร้อยละ 9.09 โดยกรณีนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่า ส่วนมากเกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้ใช้เป็นอาหารสัตว์ (อัดก้อนฟาง) ร้อยละ 60.00 รองลงมาผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ร้อยละ 50.00 ที่เหลือนำวัสดุเหลือใช้คั้นสู่ดินโดยตรง(ไถกลบ) นำวัสดุเหลือใช้คั้นสู่ดินโดยตรง(หมักดิน) และขายเป็นวัตถุดิบ(อัดก้อนฟาง/ขายเหมาต่อไร่) ร้อยละ 40.00 30.00 และ 30.00 ตามลำดับ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 วิธีการจัดการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

ประเด็น	ร้อยละ		
	ต.นาหนองไผ่	ต.บุงแกรง	ต.หนองสนิท
วิธีการจัดการวัสดุเหลือใช้ฯ (ฟางข้าวและมูลวัว)			
1) เผาทำลาย	-	-	-
2) ทิ้งไว้ในแปลงให้ผุพังตามธรรมชาติ	16.67	20.00	9.09
3) นำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้	83.33	80.00	90.91
กรณีนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่า			
3.1 ขายเป็นวัตถุดิบ (อัดก้อนฟาง/ขายเหมาต่อไร่)	40.00	37.50	30.00
3.2 ใช้เป็นอาหารสัตว์ (อัดก้อนฟาง)	60.00	62.50	60.00
3.3 นำวัสดุเหลือใช้คั้นสู่ดินโดยตรง(ไถกลบ)	70.00	75.00	40.00
3.4 นำวัสดุเหลือใช้คั้นสู่ดินโดยตรง(หมักดิน)	30.00	37.67	30.00
3.5 ผลิตเป็นปุ๋ยหมัก	20.00	25.00	50.00
3.6 แปรรูปเพิ่มมูลค่า(เพาะเห็ดฟาง)	-	-	-

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

: การจัดการวัสดุเหลือใช้มากกว่า 1 วิธีการ

3.1) (ต่อ)

ตำบลแกใหญ่ จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ส่วนมากนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้จากฟางข้าว ร้อยละ 80.00 ของการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ที่เหลือทิ้งไว้ในแปลงให้ผุพังตามธรรมชาติ ร้อยละ 20.00 โดยกรณีนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่า ส่วนมากเกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง(ไถกลบ) และใช้เป็นอาหารสัตว์ (อัดก้อนฟาง) ร้อยละ 75.00 เท่ากัน ที่เหลือขายเป็นวัตถุดิบ (อัดก้อนฟาง/ขายเหมาต่อไร่) นำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง (ห่มดิน) และผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ร้อยละ 25.00 เท่ากัน และ 12.50 ตามลำดับ

ตำบลตระเปียงเตีย จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ส่วนมากนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้จากฟางข้าว ร้อยละ 86.67 ของการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ที่เหลือทิ้งไว้ในแปลงให้ผุพังตามธรรมชาติ ร้อยละ 13.33 โดยกรณีนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่า เกษตรกรส่วนมากนำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง(ไถกลบ) ร้อยละ 69.23 ของเกษตรกรที่นำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ รองลงมาและใช้เป็นอาหารสัตว์ (อัดก้อนฟาง) ร้อยละ 61.54 ที่เหลือขายเป็นวัตถุดิบ (อัดก้อนฟาง/ขายเหมาต่อไร่) และนำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง (ห่มดิน) และผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ร้อยละ 38.46 30.77 และ 7.69 ตามลำดับ

ตำบลสำโรงทาบ จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ส่วนมากนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้จากฟางข้าว ร้อยละ 70.00 ของการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ ที่เหลือทิ้งไว้ในแปลงให้ผุพังตามธรรมชาติ ร้อยละ 30.00 โดยกรณีนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่า ส่วนมากเกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง(ไถกลบ) และใช้เป็นอาหารสัตว์ (อัดก้อนฟาง) ร้อยละ 71.43 เท่ากัน รองลงมาขายเป็นวัตถุดิบ(อัดก้อนฟาง/ขายเหมาต่อไร่) และนำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง(ห่มดิน) ร้อยละ 28.57 ที่เหลือผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ร้อยละ 14.29 ของเกษตรกรที่นำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ประเด็น	ร้อยละ		
	ต.แกใหญ่	ต.ตระเปียงเตีย	ต.สำโรงทาบ
วิธีการจัดการวัสดุเหลือใช้ฯ (ฟางข้าวและใบอ้อย)			
1) เมาทำลาย	-	-	-
2) ทิ้งไว้ในแปลงให้ผุพังตามธรรมชาติ	20.00	13.33	30.00
3) นำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้	80.00	86.67	70.00
กรณีนำกลับมาใช้ประโยชน์/เพิ่มมูลค่า			
3.1 ขายเป็นวัตถุดิบ (อัดก้อนฟาง/ขายเหมาต่อไร่)	25.00	38.46	28.57
3.2 ใช้เป็นอาหารสัตว์ (อัดก้อนฟาง)	75.00	61.54	71.43

3.3 นำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง(ไถกลบ)	75.00	69.23	71.43
3.4 นำวัสดุเหลือใช้คืนสู่ดินโดยตรง(ห่มดิน)	25.00	30.77	28.57
3.5 ผลิตเป็นปุ๋ยหมัก	12.50	7.69	14.29

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

: การจัดการวัสดุเหลือใช้มากกว่า 1 วิธีการ

3.2) ค่าใช้จ่ายในการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ในการศึกษาครั้งนี้ขอนำเสนอ 2 กรณี คือ การไถกลบ(ฟางและสับใบอ้อย) และการอัดฟาง/ใบอ้อย ซึ่งเป็นวิธีที่เกษตรกรส่วนมากทั้ง 3 ตำบล ใช้ในการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ดังรายละเอียด

กรณี 1 การไถกลบ

- ไถกลบตอซังฟางข้าว มีค่าใช้จ่ายในการไถกลบรวมเฉลี่ย 405.00 บาทต่อไร่ ส่วนมากเป็นค่าไถพลิกหน้าดิน เป็นเงิน 200.00 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 49.38 รองลงมาเป็นค่าน้ำหมักย่อยสลายฟาง เป็นเงิน 120.00 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 29.63 ที่เหลือค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นสูบน้ำ เป็นเงิน 67.00 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 17.28 และค่าแรงงาน (ขับรถไถ, ฉีดพ่นน้ำหมัก) เป็นเงิน 15.00 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 3.70 ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่าใช้จ่ายการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กรณี ไถกลบ/การจัดการมูลวัว

หน่วย:บาท/ไร่

รายการ	ฟางข้าว	
	บาท(เฉลี่ย)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการไถกลบ	405.00	100.00
- ค่าไถพลิกหน้าดิน	200.00	49.38
- ค่าจุลินทรีย์ย่อยสลายฟาง	120.00	29.63
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นสูบน้ำ	67.00	17.28
- ค่าแรงงาน (ขับรถไถ, ฉีดพ่นน้ำหมัก)	15.00	3.70

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

: จำนวนครั้งในการไถกลบเกษตรกรส่วนมากไถ 1 ครั้ง มีบางรายไถกลบ 2 ครั้ง

กรณี 2 การอัดฟางก้อน

- อัดฟางก้อน มีค่าใช้จ่ายในการไถกลบรวมเฉลี่ย 567.00 บาทต่อไร่ ส่วนมากเป็นค่าแรงเครื่องจักรและคนในการขนก้อนฟาง เป็นเงิน 175.00 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 30.87 รองลงมาเป็นค่าจัดการอื่น ๆ เป็นเงิน 280.00 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 49.38 ที่เหลือเป็นค่ารถและเครื่องจักรอัดฟาง เป็นเงิน 77.00 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 13.58 และค่าเชือก เป็นเงิน 35.00 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 6.17 ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่าใช้จ่ายการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การอัดฟาง

รายการ	หน่วย:บาท/ไร่	
	ฟางข้าว	
	บาท(เฉลี่ย)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการไถกลบ/	567.00	100.00
- ค่ารถ(เครื่องอัด/คราดรวมกอง)	77.00	13.58
- ค่าเชือก/ตาข่ายสำหรับอัดก้อน	35.00	6.17
- ค่ารถ(คืบและขนส่ง)	175.00	30.87
- อื่น ๆ (ค่าการจัดการ)	280.00	49.38

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

กรณี 3 การผลิตปุ๋ยหมัก

- การผลิตปุ๋ยหมัก มีค่าใช้จ่ายในการไถกลบรวมเฉลี่ย 765.00 บาทต่อปริมาณปุ๋ย1ตัน ส่วนมากเป็นค่ามูลวัว เป็นเงิน 400.00 บาท หรือร้อยละ 52.29 รองลงมาเป็นค่าแรงงาน เป็นเงิน 175.00 บาท หรือร้อยละ 22.88 ที่เหลือเป็นค่าค่าฟางข้าว/เศษพืช เป็นเงิน 100.00 บาท หรือร้อยละ 13.07 ค่าน้ำหมัก/สารเร่งจุลินทรีย์ เป็นเงิน 50.00 บาท หรือร้อยละ 6.54 และอื่น ๆ (ค่าการจัดการ) เป็นเงิน 40.00 บาท หรือร้อยละ 5.23 ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ค่าใช้จ่ายการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การผลิตปุ๋ยหมัก

หน่วย:บาท/ตัน

รายการ	ปุ๋ยหมัก	
	บาท(เฉลี่ย)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการไถกลบ/	765.00	100.00
- ค่ามูลวัว (800 กก./ตัน)	400.00	52.29
- ค่าฟางข้าว/เศษพืช (400 กก./ตัน)	100.00	13.07
- ค่าน้ำหมัก/สารเร่งจุลินทรีย์	50.00	6.54
- ค่าแรงงาน (กองปุ๋ย/รดน้ำ)	175.00	22.88
- อื่น ๆ (ค่าการจัดการ)	40.00	5.23

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

3.3) รายได้ขั้นต้นจากการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

ในส่วนรายได้และผลประโยชน์จากการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร จะเป็นการคำนวณรายได้ขั้นต้นจากกรณีการอัดฟางก้อนและอัดฟ่อนใบอ้อยเท่านั้น ซึ่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงนั้นจะรวมถึงการประหยัดปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และสุขภาพที่ดีขึ้น จากการไถกลบต่อซึ่งการคลุมดินเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน และการเพิ่มมูลค่าการผลิตปุ๋ยหมัก ดังรายละเอียดตารางที่ 15

ตารางที่ 15 รายได้จากการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การอัดฟาง/ใบอ้อย

หน่วย:บาท/ไร่/ตัน

รายละเอียด	อัตราต่อไร่	ต้นทุน	รายได้ขั้นต้น	รายได้ขั้นต้นสุทธิ
ปริมาณฟางข้าว	0.65 ตัน			
จำนวนก้อน	35 ก้อน	567.00	595.00	28.00
	(17 บาท/ก้อน)			
ปริมาณมูลวัว	0.4 ตัน			
จำนวนปุ๋ยหมัก	1 ตัน	765.00	3,000.00	2,235.00
	3 บาท/กก.			

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

15.8.4 ความคิดเห็นและความต้องการสนับสนุน

4.1) ความคิดเห็นถึงปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จ

จากตารางนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงสำรวจความคิดเห็น (Survey Data Analysis) เพื่อประเมิน ระดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ในมุมมองของเกษตรกรโดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย \bar{x} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปรผล ซึ่งอธิบายผลการสำรวจและสรุปผลในภาพรวมดังตาราง

ตำบลนาหนองไผ่ ปัจจัยทุกประเด็นเกษตรกรส่วนมากให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าปัจจัยนี้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นการสร้างมูลค่าเพิ่มเกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและมิติอื่น ๆ มีค่า S.D. (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ที่แสดงการกระจายตัวของข้อมูลเป็นศูนย์ (ยิ่งค่าน้อย ยิ่งแปลว่าเกษตรกรมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันมาก)

ตำบลบุแกรง ปัจจัยทุกประเด็นเกษตรกรส่วนมากให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าปัจจัยนี้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบ/เทคโนโลยีในการจัดการและโอกาสทางการตลาดที่แน่นอนและราคาที่เหมาะสม มีค่า S.D. ที่แสดงการกระจายตัวของข้อมูลน้อยที่สุด เท่ากับ 0.316 เท่ากัน

ตำบลหนองสนิท ปัจจัยทุกประเด็นเกษตรกรส่วนมากให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าปัจจัยนี้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบ/เทคโนโลยีในการจัดการและความร่วมมือ/การรวมกลุ่มขอเกษตรกรในชุมชน มีค่า S.D. ที่แสดงการกระจายตัวของข้อมูลน้อยที่สุด เท่ากับ 0.301 ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชนของท่านประสบความสำเร็จในการนำวัสดุเหลือใช้จาก

ประเด็น	ต.นาหนองไผ่			ต.บุแกรง			ต.หนองสนิท		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล
1. การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ/หน่วยงานภายนอก	4.58	0.514	มากที่สุด	4.50	0.527	มากที่สุด	4.54	0.522	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของรูปแบบ/เทคโนโลยีในการจัดการ	4.83	0.389	มากที่สุด	4.90	0.316	มากที่สุด	4.90	0.301	มากที่สุด
3.ความร่วมมือ/การรวมกลุ่มของเกษตรกรในชุมชน	4.58	0.668	มากที่สุด	4.50	0.707	มากที่สุด	4.90	0.301	มากที่สุด
4. การสร้างมูลค่าเพิ่มเกิดความคุ้มค่า	4.41	0.514	มากที่สุด	4.40	0.516	มากที่สุด	4.45	0.522	มากที่สุด

ทางเศรษฐกิจและมิติอื่น ๆ									
5. โอกาสทางการตลาดที่แน่นอนและราคาที่เหมาะสม	4.91	0.288	มากที่สุด	4.90	0.316	มากที่สุด	4.54	0.687	มากที่สุด
6. การเข้าถึงแหล่งเงินทุน	4.41	0.514	มากที่สุด	4.44	0.516	มากที่สุด	4.36	0.504	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.62	0.481	มากที่สุด	4.60	0.483	มากที่สุด	4.62	0.473	มากที่สุด

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

4.1) (ต่อ)

จากตารางนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงสำรวจความคิดเห็น (Survey Data Analysis) เพื่อประเมิน ระดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ในมุมมองของเกษตรกรโดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย \bar{x} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปรผล ซึ่งอธิบายผลการสำรวจและสรุปผลในภาพรวมดังตาราง

ตำบลแกใหญ่ ปัจจัยทุกประเด็นเกษตรกรส่วนมากให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าปัจจัยนี้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นความเหมาะสมของรูปแบบ/เทคโนโลยีในการจัดการ และการสร้างมูลค่าเพิ่มเกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและมิติอื่น ๆ มีค่า S.D. (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ที่แสดงการกระจายตัวของข้อมูลน้อยที่สุด เท่ากับ 0.316

ตำบลตระเพียงเตี้ย ปัจจัยทุกประเด็นเกษตรกรส่วนมากให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าปัจจัยนี้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นโอกาสทางการตลาดที่แน่นอนและราคาที่เหมาะสม มีค่า S.D. ที่แสดงการกระจายตัวของข้อมูลเป็น ศูนย์

ตำบลสำโรงทาบ ปัจจัยทุกประเด็นเกษตรกรส่วนมากให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าปัจจัยนี้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นการสร้างมูลค่าเพิ่มเกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและมิติอื่น ๆ มีค่า S.D. ที่แสดงการกระจายตัวของข้อมูลน้อยที่สุด เท่ากับ 0.316 ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ประเด็น	ต.แกใหญ่			ต.ตระเพียงเตี้ย			ต.สำโรงทาบ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปรผล
1. การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ/หน่วยงานภายนอก	4.30	0.483	มากที่สุด	4.67	0.487	มากที่สุด	4.50	0.527	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของรูปแบบ/เทคโนโลยีในการจัดการ	4.90	0.316	มากที่สุด	4.93	0.258	มากที่สุด	4.80	0.421	มากที่สุด

3.ความร่วมมือ/การรวมกลุ่มของ เกษตรกรในชุมชน	4.70	0.483	มากที่สุด	4.60	0.632	มากที่สุด	4.70	0.483	มากที่สุด
4. การสร้างมูลค่าเพิ่มเกิดความคุ้มค่า ทางเศรษฐกิจและมิติอื่น ๆ	4.90	0.316	มากที่สุด	4.46	0.516	มากที่สุด	4.90	0.316	มากที่สุด
5. โอกาสทางการตลาดที่แน่นอนและ ราคาที่เหมาะสม	4.80	0.421	มากที่สุด	5.00	0	มากที่สุด	4.80	0.421	มากที่สุด
6. การเข้าถึงแหล่งเงินทุน	4.30	0.483	มากที่สุด	4.46	0.516	มากที่สุด	4.40	0.516	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.65	0.417	มากที่สุด	4.68	0.401	มากที่สุด	4.68	0.447	มากที่สุด

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

4.2) ความต้องการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

ตำบลนาหนองไผ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการสนับสนุนเครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูป ร้อยละ 66.67 รองลงมาอบรมการใช้เทคโนโลยี/ให้ความรู้ในการผลิต เงินสนับสนุนในการผลิต และอื่น ๆ เช่นการจัดการมูลวัวในฤดูฝน ร้อยละ 50.00 เท่ากัน ที่เหลือเพิ่มช่องทางการตลาด/แพลตฟอร์มขายสินค้า และการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 41.67 และ 33.33 ตามลำดับ

ตำบลบุแกรง เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนับสนุนเครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูป ร้อยละ 60.00 รองลงมาเงินสนับสนุนในการผลิต และอื่น ๆ เช่นการจัดการมูลวัวในฤดูฝน ร้อยละ 50.00 เท่ากัน ที่เหลืออบรมการใช้เทคโนโลยี/ให้ความรู้ในการผลิต ร้อยละ 40.00 และเพิ่มช่องทางการตลาด/แพลตฟอร์มขายสินค้า การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 30.00 เท่ากัน

ตำบลหนองสนธิ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการเงินสนับสนุนในการผลิต ร้อยละ 63.63 รองลงมาสนับสนุนเครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูป ร้อยละ 54.54 ที่เหลือเพิ่มช่องทางการตลาด/แพลตฟอร์มขายสินค้า การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อื่น ๆ เช่นการจัดการมูลวัวในฤดูฝน ร้อยละ 45.45 เท่ากัน และอบรมการใช้เทคโนโลยี/ให้ความรู้ในการผลิต และ 36.36 ตามลำดับ ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ความต้องการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

รายการ	ร้อยละ		
	ต.นาหนองไผ่	ต.บุแกรง	ต.หนองสนธิ
1) เครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูป	66.67	60.00	54.54
2) อบรมการใช้เทคโนโลยี/ให้ความรู้ในการผลิต	50.00	40.00	36.36
3) เพิ่มช่องทางการตลาด/แพลตฟอร์มขายสินค้า	41.67	30.00	45.45
4) เงินทุนสนับสนุนในการผลิต	50.00	50.00	63.63
5) การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	33.33	30.00	45.45
6) อื่น ๆ เช่นการจัดการมูลวัวในฤดูฝน	50.00	50.00	45.45

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

ตำบลแกใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการสนับสนุนเครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูป ร้อยละ 70.00 รองลงมาเงินสนับสนุนในการผลิต ร้อยละ 60.00 ที่เหลือการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เช่นการจัดการมูลวัวในฤดูฝน ร้อยละ 50.00 เท่ากัน อบรมการใช้เทคโนโลยี/ให้ความรู้ในการผลิตและเพิ่มช่องทางการตลาด/แพลตฟอร์มขายสินค้า ร้อยละ 40.00 เท่ากัน

ตำบลตระเปียงเตี้ย เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการสนับสนุนเครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูป ร้อยละ 60.00 รองลงมาอบรมการใช้เทคโนโลยี/ให้ความรู้ในการผลิต และ อื่น ๆ เช่น การจัดการมูลวัวในฤดูฝน ร้อยละ 46.67 เท่ากัน ที่เหลือเงินสนับสนุนในการผลิต ร้อยละ 40.00 ร้อยละ 50.00 และเพิ่มช่องทางการตลาด/แพลตฟอร์มขายสินค้าและการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 33.33 เท่ากัน

ตำบลลำโรงทาบ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการเงินสนับสนุนในการผลิต ร้อยละ 70.00 รองลงมาสนับสนุนเครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูปและ อื่น ๆ เช่นการจัดการมูลวัวในฤดูฝน ร้อยละ 60.00 เท่ากัน ที่เหลือการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มช่องทางการตลาด/แพลตฟอร์มขายสินค้าและอบรมการใช้เทคโนโลยี/ให้ความรู้ในการผลิต ร้อยละ 50.00 40.00 และ 30.00 ตามลำดับ ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ		
	ต.แกใหญ่	ต.ตระเปียงเตี้ย	ต.ลำโรงทาบ
1) เครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูป	70.00	60.00	60.00
2) อบรมการใช้เทคโนโลยี/ให้ความรู้ในการผลิต	40.00	46.67	40.00
3) เพิ่มช่องทางการตลาด/แพลตฟอร์มขายสินค้า	40.00	33.33	30.00
4) เงินทุนสนับสนุนในการผลิต	60.00	40.00	70.00
5) การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	50.00	33.33	50.00
6) อื่น ๆ เช่นการจัดการมูลวัวในฤดูฝน	50.00	46.67	60.00

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

15.8.5 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

5.1) ปัญหา/อุปสรรค

ตำบลนาหนองไผ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการหรือแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเป็นปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 83.33 รองลงมา ขาดเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการผลิต ร้อยละ 33.33 และไม่มีตลาดรองรับสินค้า ร้อยละ 41.67 ตามลำดับ

ตำบลบุแกรง เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการหรือแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเป็นปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 80.00 รองลงมา ขาดเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการผลิต ร้อยละ 60.00 และไม่มีตลาดรองรับสินค้า ร้อยละ 40.00 ตามลำดับ

ตำบลหนองสนธิ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการหรือแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเป็นปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 81.81 รองลงมา ขาดเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการผลิต ร้อยละ 36.36 และไม่มีตลาดรองรับสินค้า ร้อยละ 27.27 ตามลำดับ

ตำบลแกใหญ่ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการหรือแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเป็นปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 80.00 รองลงมา ขาดเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการผลิต ร้อยละ 50.00 และไม่มีตลาดรองรับสินค้า ร้อยละ 40.00 ตามลำดับ

ตำบลตระเปียงเตี้ย เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการหรือแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเป็นปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 80.00 รองลงมา ขาดเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการผลิต ร้อยละ 40.00 และไม่มีตลาดรองรับสินค้า ร้อยละ 26.67 ตามลำดับ

ตำบลสำโรงทาบ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการหรือแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ส่วนมากเป็นปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 80.00 รองลงมา ขาดเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการผลิต ร้อยละ 40.00 และไม่มีตลาดรองรับสินค้า ร้อยละ 30.00 ตามลำดับ ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

รายการ	ร้อยละ (ตำบล)					
	นาหนองไผ่	บุแกรง	หนองสนิท	แกใหญ่	ตระเปียงเตี้ย	สำโรงทาบ
1) ขาดเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการผลิต	41.67	60.00	36.36	50.00	46.67	40.00
2) ไม่มีตลาดรองรับสินค้า	33.00	40.00	27.27	40.00	26.67	30.00
3) ต้นทุนการผลิตสูง	83.33	80.00	81.81	80.00	80.00	80.00

ที่มา : กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน, 2568

5.2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

การจัดการฟางข้าว ควรมี 2 แนวทางหลัก คือ 1) โกลบและย่อยสลายเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและลดต้นทุนปุ๋ยในระยะยาว โดยใช้สารเร่งย่อยสลายร่วมกับการจัดการน้ำ และ 2) อัดฟ่อนขายเพื่อสร้างรายได้เสริมและป้อนเข้าสู่ตลาดปศุสัตว์ และในชุมชนควรมีการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อลงทุนเครื่องจักร (สับฟาง/อัดฟ่อน) ร่วมกันซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มอำนาจต่อรองด้านราคา พร้อมกับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนในการประสานงานเพื่อหาเทคโนโลยีและตลาดรองรับที่มั่นคง

การจัดการมูลวัว ใช้แรงงานในการรวบรวมและมีปัญหาด้านกลิ่นเหม็นและแมลงวัน ซึ่งกลิ่นเหม็นรบกวนชุมชนและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวันปัญหาหลักเกิดจากการหมักแบบไม่ใช้อากาศในกองมูลสัตว์ หากมีเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่สะดวกและเหมาะสม

การถอดบทเรียน

วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร : กรณีศึกษา คุณรจนา ศรีวันทา
บ้านโตนี่ว ม.4 ตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

1. ข้อมูลของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลทั่วไป

- ชื่อ-สกุล : รจนา ศรีวันทา
- ที่อยู่ : บ้านโตนี่ว ตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อาชีพ : เกษตรกร
- ตำแหน่ง : ประธานศูนย์เรียนรู้ ศพก. และหมอดินหมู่บ้าน
- พื้นที่ทำเกษตร : 23 ไร่ แบ่งเป็น
 - ทำนา: 16 ไร่ (ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 และ กข 15)
 - ปลูกพืชหลังนา: ถั่วพริ้ว ปอเทือง ฟักทอง ถั่วลิสง
 - ปลูกผัก: 2 งาน (ผักอินทรีย์)
 - ประมง: 2 ไร่
 - ปศุสัตว์: 1 ไร่ (เลี้ยงวัว 14-15 ตัว, ไก่ไข่ 100 ตัว, หมู 7 ตัว)
- กลุ่มที่เข้าร่วม : กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหนองสนิท มีสมาชิก 373 คน

1.2 การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์

การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์มี 2 สูตรหลัก ได้แก่ แหนแดง และ ผักตบชวา

1.2.1 การนำแหนแดงมาทำปุ๋ย แหนแดงเป็นพืชน้ำที่มีคุณสมบัติเด่นคือสามารถตรึงไนโตรเจนจากอากาศได้สูง ทำให้มีไนโตรเจนสูงถึง 24-30% และมีปริมาณฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมในระดับที่สูงพอสมควร การนำมาใช้จึงช่วยลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีได้

วิธีการใช้:

- ใช้เป็นปุ๋ยพืชสดในนาข้าวหรือแปลงผัก
- นำไปหมักเป็นปุ๋ยน้ำสำหรับฉีดพ่น
- นำไปตากแห้งเพื่อใช้ผสมกับดินปลูก

1.2.2 การนำผักตบชวามาทำปุ๋ย ผักตบชวาเป็นวัชพืชที่มีธาตุอาหารพืช และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะการทำปุ๋ยหมัก มีอัตราส่วนตามที่กล่าวในบทสนทนาคือ ผักตบชวา 3 กิโลกรัมต่อน้ำตาล 1 กิโลกรัม ซึ่งใช้เป็นตัวสำรองเมื่อแหนแดงมีไม่เพียงพอ

วิธีการใช้:

- นำไปหมักทำเป็นปุ๋ยน้ำเพื่อใช้ฉีดพ่นเหมือนกับปุ๋ยแหนแดง
- นำไปทำปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงคุณภาพดินให้ร่วนซุย และช่วยรักษาความชุ่มชื้น

2. ความคิดริเริ่มและการฟื้นฟูอุปสรรคของกลุ่ม

กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวที่บ้านโคกนัวนี้มีความโดดเด่นในด้านความคิดริเริ่มและการจัดการที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นข้อๆ ดังนี้

- **การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง** : การเริ่มต้นจากสมาชิกเพียง 50 คน ในหมู่บ้านโคกนัว และขยายจนมีสมาชิก 373 ราย จาก 10 หมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการและสร้างความเชื่อมั่น ซึ่งดึงดูดให้เกษตรกรจากที่อื่นเข้ามาร่วมด้วย

- **การสร้างมูลค่าเพิ่มและตลาดที่ยั่งยืน** : จากการที่กลุ่มมองเห็นปัญหาว่า "ทำนาอินทรีย์แล้วไม่มีที่ขาย" จึงเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มต้องรวมตัวกันและหาช่องทางการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ของตนเอง ซึ่งสุดท้ายสามารถขายได้ในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดอย่างมีนัยสำคัญ (18 บาท/กิโลกรัม เทียบกับ 13 บาท) และยังได้เป็นเงินปันผล

- **การพึ่งพาตนเองและลดต้นทุน** : กลุ่มมีความคิดริเริ่มในการใช้ประโยชน์จาก วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ทั้งฟางข้าวและมูลสัตว์ในพื้นที่ เพื่อนำมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง โดยมีสูตรการทำที่ชัดเจน และยังมีการผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับสมาชิกในราคาที่ไม่สูงมาก ซึ่งช่วยลดรายจ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมีได้เป็นอย่างมาก

- **ความพยายามในการจัดการ** : แม้จะมีความท้าทายในเรื่องการผลิตที่ต้องขึ้นอยู่กับฤดูกาล เช่น ช่วงหน้าฝนที่ทำให้การผลิตไม่ต่อเนื่อง และไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดขนาดใหญ่อย่างห้างสรรพสินค้า แต่กลุ่มก็ยังคงดำเนินงานต่อไป โดยเน้นการขายในระดับท้องถิ่นและชุมชนเป็นหลัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการสร้างความยั่งยืนในแบบของตัวเอง

3. การนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

- **การผลิตปุ๋ยอินทรีย์** : กลุ่มใช้วิธีการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ เช่น มูลวัว แกลบ และรำ มาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อน แต่มีประสิทธิภาพในการบำรุงดินและพืช ทำให้ไม่ต้องพึ่งพาสารเคมี ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- **การทำน้ำหมักชีวภาพ** : กลุ่มมีการทำน้ำหมักจากแหนแดง มูลวัว และกากน้ำตาล ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ช่วยเพิ่มธาตุอาหารในดินและช่วยให้พืชเติบโตได้ดีขึ้น

สูตรน้ำหมักชีวภาพ จากสารเร่งซุปเปอร์ พด.2

- การทำน้ำหมักชีวภาพจากเมล็ดถั่วพรี ส่วนผสม เมล็ดพันธุ์ถั่วพรี 3 กิโลกรัม (นำเมล็ดพันธุ์ถั่วพรีแช่น้ำ 24 ชั่วโมง ก่อนนำมาหมัก, กากน้ำตาล 2 กิโลกรัม, น้ำเปล่า 5 ลิตร, พด. 2 จำนวน 1 ซอง หมักไว้ 2 อาทิตย์

- การทำน้ำหมักชีวภาพจากແໜແດງ ส่วนผสม แหนแดงสด 10 กิโลกรัม, ต้นกล้วย 2 กิโลกรัมครึ่ง, ปุ๋ยคอก 2 กิโลกรัมครึ่ง, กากน้ำตาล 5 กิโลกรัม, พด.2 จำนวน 1 ซอง, น้ำ 50 ลิตร ใส่ถังทิ้งไว้ 60 วัน ถ้าແໜແດງคงสภาพเป็นดอกແໜແດງไม่เน่าเปื่อยแสดงว่าใช้งานได้ แต่ถ้าແໜແດງเน่าเปื่อยใช้งานไม่ได้ไม่เป็น อัตราการใช้ 1:10 ใช้ฉีดพ่น

• **การปลูกพืชหลังนา :** กลุ่มใช้เทคนิคการปลูกพืชบำรุงดิน เช่น ถั่วพรี และ ปอเทือง หลังจากเกี่ยวข้าว ซึ่งเป็นวิธีการปรับปรุงบำรุงดินตามธรรมชาติโดยไม่ต้องใช้สารเคมี โดยเมื่อไถกลบพืชเหล่านี้แล้ว จะกลายเป็นปุ๋ยพืชสดที่ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินในระยะยาว

• **การใช้โรงเรือน :** มีการใช้เทคโนโลยีโรงเรือนสำหรับการปลูกผัก ซึ่งช่วยควบคุมสภาพแวดล้อม และป้องกันศัตรูพืช ทำให้สามารถปลูกพืชได้ตลอดทั้งปีและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพปลอดภัย

การดำเนินการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนในระบบนิเวศทางการเกษตรโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย

4. การแก้ปัญหาของเกษตรกรด้านพื้นที่ ด้านวิชาการเกษตร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และ

4.1 ด้านเศรษฐกิจ

• **การสร้างอำนาจต่อรอง :** การรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ทำให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองกับผู้ซื้อและหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น

• **การสร้างมูลค่าเพิ่ม :** การผลิตข้าวอินทรีย์ทำให้กลุ่มสามารถขายข้าวได้ในราคาที่สูงกว่าตลาดถึงกิโลกรัมละ 18 บาท และยังมีผลกำไรให้กับสมาชิกอีกด้วย

• **การสร้างอาชีพเสริม :** การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผลผลิตทางการเกษตรอื่นๆ ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดภายนอก แต่สามารถขายให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกร

4.2 ด้านสังคม

• **การสร้างสามัคคี :** การรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสามัคคีและช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

• **การแบ่งปันความรู้ :** สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งช่วยพัฒนาศักยภาพของทุกคนในชุมชน

4.3 ด้านการเมือง

- **การมีส่วนร่วม :** การรวมกลุ่มทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนงานและประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐได้ง่ายขึ้น ซึ่งช่วยให้กลุ่มได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากภายนอก เช่น การได้รับโรงเรือนสำหรับปลูกผัก

5. ผลงานและความสำเร็จ

5.1 ด้านปริมาณ:

- **การขยายสมาชิก:** กลุ่มเริ่มต้นจากเกษตรกรเพียง 50 คนในหมู่บ้านเดียว แต่สามารถขยายจนมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 373 ราย จาก 10 หมู่บ้านในตำบลหนองสนธิ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตที่เข้มแข็งของกลุ่ม

- **ปริมาณผลผลิต:** กลุ่มสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้ปริมาณมากถึง 30 ตันต่อรอบ และทำได้ 4 รอบต่อปี ซึ่งเป็นปริมาณที่มากพอสำหรับใช้เองในกลุ่มและยังสามารถขายสร้างรายได้ได้อีกด้วย

5.2 ด้านคุณภาพ:

- **การรับรองมาตรฐาน:** ผลผลิตข้าวของกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practice) ซึ่งเป็นการยืนยันถึงคุณภาพและความปลอดภัย

- **คุณภาพสินค้า:** การผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพทำให้ข้าวของกลุ่มสามารถขายได้ในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดถึง 18 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพที่เป็นที่ยอมรับของตลาด

5.3 ด้านระยะเวลาและความยั่งยืนในอาชีพ:

- **การสร้างรายได้ที่มั่นคง:** กลุ่มสามารถสร้างรายได้จากการขายข้าวอินทรีย์ในราคาที่สูงขึ้น และยังมีกำไรจากการขายปุ๋ยอินทรีย์ให้กับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งช่วยให้เกิดรายได้หมุนเวียนและสร้างความมั่นคงในอาชีพ

- **การพึ่งพาตนเอง:** การใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาในการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต ช่วยให้กลุ่มสามารถยืดหยุ่นและดำเนินงานต่อไปได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกมากนัก

6. การขยายผล

6.1 การขยายผลในเชิงพื้นที่และสมาชิก

- **สร้างต้นแบบการเรียนรู้:** ความสำเร็จของกลุ่มในการขยายจากสมาชิกเพียง 50 คนในหมู่บ้านเดียวไปสู่ 373 รายจาก 10 หมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่าโมเดลการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง การมีผลกำไรที่ชัดเจน และการพึ่งพาตนเอง เป็นสิ่งดึงดูดให้เกษตรกรจากพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาร่วม

- เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้: ศูนย์ ศพก. ที่คุณรจนาเป็นประธาน สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคการทำเกษตรแบบยั่งยืนให้กับเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ ที่สนใจ

6.2 การขยายผลในเชิงผลิตภัณฑ์และตลาด

- สร้างแบรนด์ท้องถิ่น: การผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพสูงและได้รับการรับรองสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างแบรนด์ข้าวเฉพาะของกลุ่ม เช่น "ข้าวอินทรีย์แปลงใหญ่หนองสนธิ" เพื่อเพิ่มมูลค่าและเข้าถึงตลาดผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพได้
- ต่อยอดผลิตภัณฑ์แปรรูป: นอกจากปุ๋ยอินทรีย์แล้ว กลุ่มยังสามารถนำผลผลิตที่หลากหลายจากการทำเกษตรผสมผสาน เช่น ฟักทอง หรือถั่วลิสง มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มอื่นๆ เช่น ขนม หรือเครื่องดื่ม เพื่อสร้างรายได้ที่ต่อเนื่องและไม่ผูกติดอยู่กับผลผลิตหลักเพียงอย่างเดียว

6.3 การขยายผลในเชิงองค์ความรู้

- การถ่ายทอดสูตรและภูมิปัญญา: กลุ่มสามารถจัดอบรมหรือเวิร์คช็อปเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพตามสูตรของกลุ่มให้กับชุมชนอื่นๆ ได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในวงกว้าง
- เครือข่ายความร่วมมือ: การที่กลุ่มสามารถประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเป็นตัวอย่างให้กลุ่มเกษตรกรอื่นๆ นำไปปรับใช้ในการขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไปครับ

7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การลดการใช้สารเคมี: กลุ่มให้ความสำคัญกับการทำเกษตรอินทรีย์และปลูกพืชปลอดสารพิษ ทำให้ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช ซึ่งช่วยลดการปนเปื้อนของสารเคมีในดิน น้ำ และอากาศ
- การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า: มีการนำ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าวและมูลสัตว์ กลับมาใช้ใหม่โดยการแปรรูปเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดปริมาณขยะทางการเกษตรในพื้นที่
- การบำรุงดินตามธรรมชาติ: การปลูกพืชหลังนาอย่าง ถั่วพราง และ ปอเทือง เป็นการใช้เทคโนโลยีทางชีวภาพเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ในระยะยาวโดยไม่ต้องพึ่งพาสารเคมี ซึ่งเป็นการรักษาคุณภาพดินให้อยู่ในสภาพที่ดีอย่างยั่งยืน

- **การจัดการน้ำ:** การทำเกษตรผสมผสานที่มีทั้งนาข้าวและสระประมง ช่วยให้สามารถจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำน้ำจากสระมาใช้ในการเพาะปลูกได้ ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า
- **การลดมลภาวะ:** การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพแทนปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช ช่วยลดมลพิษที่อาจเกิดขึ้นในระบบนิเวศ และรักษาสมดุลของธรรมชาติ

ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

